

خواوہ فی ئیمتیار
نہ ہرؤ سہ سعید صوفی

دہستہ ی نویسہ ران

دانا سعید صوفی
عبدالمطلب عبداللہ
نازاد صبحی
نہ وزاد نہ حمہ د
دلاوہر قہ رداغی
محسن احمد عمر
نازاد حمہ
عہ تا قہ رداغی
نازاد بہ رزنجی

پیت چین
نوسینگہ ی نہ پل
چاپ
نوسینگہ ی زانین
ہہ ولیر

نرخ ی یہ ک دانہ گوفاری سہ راب

لہ ناوہ وہ ی ولات
(۲۵) دینارہ
لہ دہرہ وہ ی ولات
(۱۰) دو لارہ

* ہر بابہ تیک سہ راب بلاوی بکاتہ وہ دہربری بیرورای خواوہ نہ کہ یہ تی.

لہ م ژمارہ یہ دا

- بیستراو .. بیستراو ..... دہستہ ی نویسہ ران 2
- گوتساری نوستالژیسا ..... دانا سعید صوفی 3
- بذہ ما میژووی یہ کانی کیشہ ی
- ڈیوان یہ کینسی و پارتی ..... عہتا قہ رداغی 12
- نہہ ڈساننہ ی وٹن ..... نازاد صبحی 28
- جیلوہ ی شانو ..... عہتا نہ ہایی 36
- شونیکاتی یہ کہ م ..... عبدالمطلب عبداللہ 40
- دہق: مہ جادہ لیبہ کان 50
- رہ خنہ: روانین / خہ ون و ..... نوزاد نہ حمہ د 52
- فسایلیکی تاییہ ت بسو رولان پارت ..... سہ راب 61
- ہیڈگہر لہ نیتالیسا ..... و: نازاد حمہ مہ 84
- گفتوگو گویہ ک لہ گہ ل نہ ریک فرؤم ..... و: نازاد بہ رزنجی 87

نہ دریس:

سویڈ	فہ ردنسا	ہہ ولیر
Azad. A	Mohsen. A. Omar	نوسینگہ ی ٹہیل بز کومپیوٹر
Stranliden 3	R. U. Jean. Zay. F. 207	نربک بازاری سیروان
16561 Hässelby	92160. Antony	
Stockholm - Sweden	France	

سلیمانی

کتبخانہ ی سلیمانی، بہرہ رکی سہ را

بڼه ها ميژوويي په کاني کيشه ۽ نيوان په کيتي و پارتي

ده مارگيري (خوین - نه سب) و تهریقه ت

مه تا قه ره داخي

سهره تا:

کيشه ي نيوان په کيتي و پارتي کيشه په کي قول و ره گ و ريشه داره ، ناکريت ته نها له رووکه شه وه و له سهر بڼه ماي نه نجامه دياره کاني نه و کيشه په ئي برونريت ، نه و نه نجامانه ي که چ خودي هه ردوو حيزبه که و چ زوريه ي خه لکي کوردستانيش به هؤکاريان داده نين له وانه ش کيشه ي داهات و دابه شکردي په نجا به په نجاو ريک نه که وتن له سهر چوئيتي دابه شکردي نه و به شه ي کوردستان که رزگارکراوه له نيوان هه ردولاياندا ، به لکو بؤ زانين و ناشکراکردي گه وه ري نه و کيشه په ده بڼ هؤيه سهره کيه کاني ديارى بکريت ، هه تا نه و کاته ده رباره ي خودي کيشه که و نه نجامه کانشي قسه بکريت ، راسته سهرجه مي بزوينه ري کيشه کاني دوولايه ن ، دوو هين ، دوو عه قل ، دوو مه عريفه به ده ستهيناني ده سه لاته ، به لام بؤ ديارىکردي گه وه وه رو سيماي ده سه لات له کوردستاندا جارئ ده بڼ بزانين تاکو نيستا ده سه لات ، ده سه لاتيکي وه همي په نه وه شي له خه مي به ده ست گرتنيدا خه مي قه واره په کي خه يائي ده خوات ، گه رچي له راستيدا له ژير سايه ي ده سه لاتي وه هميدا ليرد به رژه وندى واقيعي نابوربانه هه يه و به ناشکراش پاراستني به رژه وه ند ، ناسنامه ي ده سه لاته که ي له باري تراويلکه يي په وه گوانتوتته وه بؤ راستي په کي له به رچاو ، به لام له گه ل هه موو نه وانه شدا ماده م ده سه لات ده سه لاتيکي وه هميه له کوردستانداو خه سلته تي پئ گه يشتن و نه مري پئ نه براهه که واته کيشه له سهر نه و ده سه لاته ، کيشه په له سهر قه واره په کي وه همي بڼ ناسنامه .

نه گه ر له نيو پانتايي ميژوودا له دواي هؤکاري سهره کي نه و کيشه په بگه بزوين نه و رووبه رووي دوو هؤکاري سهره کي ده بينه وه که بزوينه ري کيشه ي ئالوزي نه و دوولايه نه ن له کوردستاندا نه وانيش بریتين له فاکته ري :

۱- خيلايه تي و ده مارگيري ۲- ته ريقه تي ته سه وف (قادي و نه قشبه ندي)

سهرجه م هؤکاره لاره کيه کاني تريش تيکرا له ناميزي نه م دوو هؤکاره سهره کيه دان يان ده کرئت جيکه وت و دهرنه نجامه بڼ ، بؤيه ، پئويسته به وردى ده رباره ي هه ريه که له و فاکته رانه بدوين و بؤ نه و مه به سته ش به لگه ي ناشکراو ناشکراي پشتي په رده ي باري بڼ ناگايي و هه لچووني که ساني برياربه ده ستي هه ردوولا جخه ينه روو بؤ سه لماندن و پته و کردي بوچوونه کانه مان ، به لام پيش وه خته ش ده بيت ناماره بؤ نه وه بکه ين که هه ريه که له پارتي و په کيتي ره گ و ريشه ي ميژووييان له ميژووي کؤمه لگاي کورده وارين و ناکريت بڼ په يوه ست کرده وه يان به و ميژووه وه و قسه کردي له سهر يان شان به شاني ره وتي ميژوويي نه نجاميکي نه وتو ده ستگيربييت ، ده بڼ نه وه ش له به رچاو بگرين که هه ريه که له و دوو لايه نه و سهرجه م حزب و ريکخراوه کاني تری کوردستان له سهر زه مينه په کي کؤمه لايه تي دواکه وتووي کؤمه لگايه کي له به ريه که هه لوه شاهه ي کؤلونباليکراو دوست بوون ، کؤمه لگايه که ناستي به ره مه هينان و په يوه ندي په کاني به ره م هينان له سنووري په يوه ندي دواکه وتوو ناشارستاني ده ره به گايه تي تيپه ري نه کردوه ، له کؤمه لگايه کي له و جوړه شدا دوست بووني حيزب وه کو هه يکه ليکي ريکخستني نيو کؤمه لگايه تي پيشکه وتووي شارستاني نابيت ، به مانايه کي تر هه ريه که له و حيزبانه به ره مي واقيعي دواکه وتووي کؤمه لگاي کورده واربيبه که له رووي گه شه کردي قوناغه کاني ميژووه وه به شيوه په کي ناشکرا باريکي ناساساي له ره وتي گه شه کردياندا وه رگرتوه .

۱- خيلايه تي و ده مارگيري :

خيئل بالاترين دامه زراوي کؤمه لايه تيه که زورترين ژماره ي ئي کؤده بيته وه يان په يوه ستن پئ ي له کؤمه لگا دواکه وتوه کاندا که دوو هؤکاري سهره کي نه و په يوه ست بوونه دوست ده کهن ، نه وانيش په يوه ندي خوین و په يوه ندي ده مارگيري په .. (ده مارگيريش له ماده ي خوین و گوشته وه له جه سته په کي پيکه وه به ستراوي په کگرتوه وه دوست ده بيت) (۱) ، واته خيئل نه و

یە کە خاوەن خەسڵەتە کۆمەڵایەتییە کە خاوەنی کەسیەتی کۆمەڵایەتی و ئابووری و جوگرافی و مێژوکی خۆیەتی، لە رووی کۆمەڵایەتییە و پێکھاتە یەکی داخراوە و تێکڕای پەیوەندی کۆمەڵایەتییەکانی لە سنووری خۆیدا جێ بە جێ دەکات، لە وانەش پەیوەندی ژن و ژنخواری، هاتووچوو و پەیوەندی ئابووری و تەقسە کۆمەڵایەتییەکانی وەک شین و شای... لە رووی ئابووری یە وە کە یەکی سەر بە خۆ و دابراو لە دەورووبەر ئیش دەکات، خاوەنی ملک و سامان و لە وەرگاوا ناژێ خۆیەتی و سنووری جوگرافیای دیاری کراوی خۆیی هە یە و بە هەموو شێوە یە کیش دەپارێزێت. شین خەلدون دەلیت: ئە و مە بەستە ی کە دەمارگیری لە دای دە پوات ملکه (۲) و ملک مە بەستییکی سروشتی یە بۆ خێل و ئە وەش شتیک نی یە بە ئارەزوو بە داویدا پروات بە لکو وە کو پنیوستی یە ک بوون و ریکخستنی خێل دە گە یە نیت (۳)، کە واتە هەر خێلێک خۆی بە یە کە یەکی سەر بە خۆی جیاواز لە خێل و بە شەکانی تری کۆمەڵگا دەزانیت و خاوەنی سنووری تاییبەتی خۆیەتی و هیچ خێلێکی تر بۆی نی یە لە سەر پانتاییی جوگرافیای ئە و هیچ چالاکیەکی ماکی و مێژوکی (مادی و مەعنەوی) خۆی جێ بە جێ بکات.

نایدۆلۆژیا و گوتاری خێل، پاراستنی بەرژە وەندی و سنوورو مێژووی خێل، فاکتەری جولینەری رۆحی ئە و پاراستنەش بریتی یە لە خوین و دەمارگیری، ئە گەرچی بەرژە وەندی ئابووریش وە کو رۆحی دەسلالات حسابی تاییبەتی بۆ دەکریت بە لام وە کو دەردە کە ویت بە پێچە وانە ی چە مکی مارکسیزمە وە کە گواپە (فاکتەری ئابووری جولینەری مێژوو) لە خێلدا بزۆینەری مێژوو خوین و دەمارگیری یە، لە پال سەرچاوە ی دەست کە وێدا کە خێل لە ئەنجامی ملکانه و پاکژانە و لە سەر بنە ماو چە مکی خێلایەتی عەرەبی ئیسلامیش (خەراج) یش دروست بوو شان بە شانی (الجباپە) کە خەلک کۆکراوە تە وە و خەراج جۆریک لە (باج) بوو لە غەیری موسلمانان سەندراو، لە پەیوەندی خێلیدا لە و کە سانه سەندراو کە لە سنووری جوگرافیاو دەسلالاتی خێلدا دەژین و لە خوین و دەماری خێل نین، هەردوو فاکتەری خوین و دەمارو دەستکەوتی ئابووری لە و شێوە ی سەرە وە زیاتر ئاستی بن بەستبوونی پەیوەندی خێلایەتیان ئاشکرا کردووە و ئە وەش دەبیته هۆی (زیاتر داخستنی کۆمەڵگای خێلایەتی بە رووی خۆیدا) (۴)، ئە وە پێناسە یەکی سەر تاییی خێلە کە بنە ما ی سەرەکی پێکھاتنی کۆمەڵگای کوردە وارییە، هەر خودی ئە م کۆمەڵگایەش بە کاریگەری شێواندنی گە شە ی ناسایی و سروشتی لە ژێر فشاری (فاکتەری جوگرافی و تۆپوگرافی نالەباری کوردستان و شێوازی دروستبوونی شارەکانی و لە بەر رۆشتنی ئابووری) (۵) لە مێژوویەکی دێرینە وە خێلایەتی کوردی لە ئاستی ئە و پێناسە سەر تایییە ی سەر وەش دواکە و تووترو سادە تر نائامادە تر پێشکەش کردووە بۆ وەرگرتنی هەر جۆریک لە گۆرانکاری و گە شە ی بەرە و پێشە وە.

بۆ قسە کردن و لیدوان لە سەر دروست بوونی پارتی دیموکراتی کوردستان و یەکیتی نیشتمانی پنیوستە ئە م پێشینه یە لە بەرچاویگیری، هەر ئە م هەلومەرجە دزیو ی کوردستان و کۆمەڵگای کوردە واری وە هیا یان کردووە کە مێژووی کێشە ی (کورد کورد) گە لێک دووردیژ بێت و راستوایە بگوتریت لە شەری چالیدیانی سانی (۱۵۱۴) وە لە نیوان عوسمانیەکان و سە فە و بیە کاندە ئە و دوو ئیمپراتۆرە تەرادیشنا ئە دەوری دیاریان گێراو بۆ دروست کردن و هەلایسانی کێشە ی نیوان کورد و سوود وەرگرتن لە فاکتەری مەزھەبی سونە و شیعیە و عەقڵی خێلایەتی سەر تاییی کۆمەڵگای کوردە واری، واتە لە و ساتە وەختە دا ستراکچەری دواکە و تووی خێل و جیاوازی مەزھەب رێگا خۆشکەر بوون بۆ رووخاندنی یەکیتی زۆر لاوازی ئە تە وەیی کورد و ئەنجامی (شەری خۆکوژی) (۶) یان دروست کردووە، وە کو پێشتر ناویدییمان کرد.

بە لام سەر تە تایی ئاشکرای کێشە ی مێژووی کە جیکە و تایی دیاری لە سەر یەکیتی و پارتی دەبیریت لە سەر دەمی میرنشینی بابانە وە دەست پێ دەکات و بە تاییبەتیش لە سەر تە تایی سە دە ی نۆز دە وە، قە لە مە و ی میرنشینی بابان لە سلیمانی و دەورووبە ریدا بوو، لە لاترین میرنشینهکانی کوردیش حساب دەکریت، بە پێی چەند بۆچوونیک کە بنە ماله ی بەرزان پێشتر لە ناوچەکانی رۆژمەلاتی کوردستانە وە هاتوونە تە باشووری کوردستان لە دەورووبەری سلیمانیدا نیشته جێ بوون، ئە گەرچی مەسعود بارزانی رەگ و ریشە ی خۆیان دەگێریتە وە بۆ میرانی نامیدی (۷)، لە م بارە یە وە محمود الدرة دەلیت: ئە و بنە ماله یە لە سەر تە تایی سە دە ی نۆز دە دا ناوچە ی سلیمانیان بە جێ هێشت و لە و گوندە دورە نیشته جێ بوون کە رووباری زئی ی گە وەری لە خێل زێباری جیا دەکاتە وە (۸)، هەر لە م بارە یە وە حەسەن مستەفا دەلیت: بارزانیەکان لە رەگەزدا دەگەرنە وە بۆ چەند خێلێک کە لە باکووری زئی ی گە وەری نیشته جێ بوون، ئەمانەش بەرزان ناویراون لە بەر دئی ی بەرزان کە ناوەندی شیخی تەریقەتی نەقشبەندی بوو (۹)، لێرە وە ئە وەمان بۆ ئاشکرا دەبیته کە بنە ماله ی بەرزان لە سەر تە تایی سە دە ی نۆز دە دا لە گوندی بەرزان نیشته جێ بوون، لە لایەکی تریشە وە رابەری بنە ماله کە شیخی تەریقەتی نەقشبەندی بوو بە لام تاکو ئیستا ئە وە ی لە بەر دەستدایە بۆچوونەکی مەسعود بەرزانیه کە دەلیت: باپیری بارزانیەکان کە ناوی مەسعود بوو لە گوندی هەفتکای نزیک بەرزان جیگیربوو و لە وئی ژنی هینا وە و کورکی بوو ناوی سەعیدو پاشان شیخ تاجە دینی کورەزای کە زانایەکی نایینی بوو و موریدی زۆری ئی کۆبۆتە وە (تەکن) ی بەرزان دامەزراندووە و پخواپەرستی بە ناوبانگ بوو و شیخ عەبدولسەلامی کوری ناردۆتە خویندنگە ی نە هری بۆ وەرگرتنی زانستی نایینی لە سەر دەستی شیخ تە هەری داو لە دای باوکی جینگای گرتۆتە وە (۱۰). هەر لە م سەرگۆزشتە یە دا چەند رایەکی ئالۆزی تیدایە کە دەکریت لە سەر یان بوەستین، یە کە میان ئە وە یە کە شیخ عەبدولسەلام دەبیته کورپی حەوتە م کە لە ناوە راستی سە دە ی نۆز دە هەمدا ژیاو، واتە نزیکە ی سئ سە دە دەبێ بگەرنینە دواو بۆ ئە و ی بگەینە مەسعودی یە کە م کە ئە وەش دەکاتە نیو ی یە کە می سە دە ی شانزە، کە هیچ بە لگە یەکی مێژووی ئاشکرا پاپشتی ئە و بۆچوونە ناکات، لە لایەکی ترە وە دەلیت شیخ تاجە دین زانایەکی نایینی بوو و موریدی زۆری ئی کە و تۆتە وە تەکن ی بەرزان دامەزراندووە، تاجە دینی دەبیته ئە و ی چوارە م کە راتە بە پێی بۆچوونەکی مەسعود بارزانی دەکاتە نیو ی سە دە ی هەژدە هە م، باشە موریدی کام تەریقەتی ئی کۆبۆتە وە (تەکن) ی بۆ کام تەریقەت دامەزراندووە کە تاکیدا لە و مێژوو دا هیچ

ته ریفقه بئیکسی دیار له کوردستاندا نه بووه و رابه رانی مه ردوو ته ریفقه ته دیاره که ی قادری و نه قشبه دی (شیخ مارفی نؤدی و مه ولانا خالدا) سه ره له دایکیش نه بوون، بویه لیره وه یه تیروانینی من بۆچوونه که ی مه حمود الدره په سه ندرته که له سه ره تای سه ده ی نۆزده مه مدا له ده ورپه ری سلیمانی نه و شیخ عه بدولاییه ی که مه سعود بارزانی ده ی به زوهدو خواپه رستی به ناوبانگ بووه له سلیمانی و له سه ره ده می مه ولانا خالید خۆیدا ته ریفقه ته ی نه قشبه ندی وه رگرتیبت و پاشان له نه نجامی کیشی ی نیوان قادری و نه قشبه ندیه کاندای ناواری ی ناوچه ی به رزان بوویبت و له وی نیشته جئ بوویبت، به تایبه تی ده رباره ی شیخ عبدولسه لام و وه رگرتی ته ریفقه ت و ته مه نی که له داییدا باسی ده که ی ن بۆشاییه کی گه وه دروست ده بیبت.

من زیاتر نه و بۆچوونه به راست ده زاتم که شیخ عه بدولالا له ده روپه ری سلیمانی یه وه ناواری ی ناوچه ی به رزان بوویبت نه ویش له ژیر کاریگه ری دوو هۆکاردا: یه که میان فشاری تووندی بابانه کان که به رامبه ر به و که سانه ی که له ده ره وه ی سنووری شیخ مارفی نؤدی و نه وه شیان به پشتی ده سه لاتی سیاسی میرنشینی بابان به سه ریاندای سه پیئندرایبت له کاتیکدا (قادری) ده سه لاتی نایینی و شه ری میرنشین بوون.

دیاره تاکو ساته وه ختی نیشته جئ بوونی نه و بته ماله یه له گوندی به رزان خیلک نه بووه پی ی بگوتریبت به رزانی، به لکو ناوی به رزانی له ناوی گونده که وه وه رگیراوه.

نه م باری ناواری کردن و ناواری بوونه له کۆنه ستی میژوویی بارزانیه کاندای رق و کینه یه کی به رامبه ر به میرنشینی بابان له لایه ک و ته ریفقه تی قادری له لایه کی تره وه دروست کردوه و هه ر میرنشین و ده سه لاتی که له ده ورپه ری سلیمانی دروست بوویبت یان بیبت هه ر به درژکراوه ی میرنشینی بابانی ده زانن و هه مان هه لویتیان له به رامبه ریدا ده بیبت، چونکه گیانی تۆله سه ندنه وه له کۆنه ستیاندای ناماده یه و تاکو نیستاش وه کو پراکتیک ده یه ویت نه و تۆله یه بکاته وه نه ک گۆرایبت بۆ هیماو ده لاتی نه ده بی و زمانی.

هه مان قوناعی میژوویی جئ هیشتنی سلیمانی له لایه ن بارزانیه کانه وه هاوشانه له گه ل ناواری کردنی مه ولانا خالیدی نه قشبه ندی له لایه ن قادری و بابانه کانه وه، نه وه ش جاریکسی دی رق و کینه ی سه ره جه م ته قشبه ندی یه کانی خه ستر کردۆته وه به رامبه ر قادری و بابانه کان، هه تاکو نیستاش حاله تی یه کگرتنه وه یه کخستنی بابان و یه کیتی ی نیشتمانی و قادری و یه کیتی ی نیشتمانی و حکومه ته که ی شیخ محمودی به رنجی و یه کیتی ی نیشتمانی نه ک ته نها له کۆنه ستی به رزانیه کاندای جیگیره به لکو لای خه لکی تریش نه وه به ناشکرا ده رکی پی ده کرتی و بارزانیه کان به چاوی بابان و قادری و شیخ مه حمودی به رنجی له یه کیتی ده روان، له نه نجامی نه م بۆچوونه وه نه وه روون ده بیته وه که یه کیتی حیزبی ته ریفقه تی قادری و جئ نشینی ده سه لاتی بابانه که به پی ی نه و سه ره ده مه ی باپیره ی بارزانیه کان سلیمانیان به جئ هیشت باپیره ی یه کیتی فه رمانره وای ناوه ندی سیاسی و به رنوه بردن بووه و له رووی ته سه وف و ریبازی ته ریفقه نیشته وه (قادری) ریبازی ته سه وفی ده سه لاتی ناوه ندی بابان بووه، له هه ردوو رووی ناوه ندیتی ده سه لاتی سیاسی و ریبازی ته سه وه وه بارزانیه کان له ده ره وه ی ناوه ند بوون و نه وه ش بته مای گیانی نژیایه تی کردنی لا دروست کردوون، له کاتیکدا هه ردوو فشاری سیاسی و ته سه وه فیشیان له سه ربوویبت له به ر نه وه ی نه مان سه ره به ریبازی نه قشبه ندی بوون.

پایه ی بته ماله ی به رزان و تاله بان

پیش جئ هیشتنی سلیمانی به پی ی بۆچوونی یه که م و له پیش بوونی به رزان به خاته قای ته ریفقه تی نه قشبه ندی به پی ی بۆچوونی دووه م بته ماله ی به رزان له میژووی کوردای هیچ ناوو ناوبانگیکی نه وتویان نه بووه، میژووی سه ده ی نۆزده شیان میژوویه کی ونه و هیچ ناماده بوونیکیان نه بووه، ته ناته ته هه ندی خیل و بته ماله ی لاوازیس له و چوارسه د سانه ی رابردودا بۆیان ری که وتوو که فه رمانره وایی میرنشینی له ده ست یگرن یان ناویکی دسار بۆ خۆیان تۆماریکه ن، به لام میژووی بارزانیه کان تا ساته وه ختی شیخ عه بدولسه لامی یه که م که باپیره ی شیخ عه بدولسه لامی دووه مه ته وای شاراوه بووه، به لام شیخ عه بدولسه لام له به رنه وه ی پیاویکی زانا و له هه مان کاتدا بۆته رابه ری ریبازی نه قشبه ندی له ناوچه که داو خاته قای هه بووه میژووی بته ماله ی به رزان له ساته وه ختی نه وه وه ناشکرایه تا له سالی ۱۸۷۲ دا کۆچی دواپی ده کات، پاش نه ویش شیخ محمه دی کوری جیگای گرتۆنه وه و خاته قای به رزان چۆل نه بووه هه تا سالی ۱۹۰۳ که وه ویش کۆچی دواپی ده کات، شیخ عه بدولسه لامی کوری که به شیخ عه بدولسه لامی دووه م به ناوبانگه ده سه لاتی بته ماله ی به رزان و خاته قای به رزان ده گرتنه ده ست له راستیشدا له (سه ره ده می شیخ عه بدولسه لامدا که به شینوه یه کی خیرا وه کو رابه ریکسی نایینی و نیشتمانی له هه مان کاتدا ده رکه وت) (۱۱)، سه ره تای میژووی گه شی به رزانی له نیو کۆمه لگای کوردستاندا به ده رکه وت و هه ر خۆی (شیخ عه بدولسه لام هه وی دا ده سه لاتی خۆی له ده ورپه ری گونده که یدا - به رزان - سه پینی، له به رنه وه ی پیاویکی نازای به نه ماح بوو خۆی و خیله که ی به ره و پیشه وه چوون، نه گه رچی گیروگرتی زۆری له گه ل زبیراییه کاندای بۆ دروست بوون که ده سه لاتیان به سه ره رۆخی راستی زئی ی گه وره دا هه بوو به رامبه ر ناوچه که ی نه م (۱۲)، له گه ل ده ست پی کردنی جه نگی یه که می جیه نیدا که ره ش بگیری ده ستی پی کرد له لایه ن سوپای عوسمانیه وه، شیخ عه بدولسه لام نه سه ریبازی دایه سوپای عوسمانی له ناوچه کانی ناگری و زیانکی زۆریشی ئی دا، له نه نجامی نه وه دا (سوپای تورک به سه رکردایه تی سلیمان نه سیف پاشا هه لیان کوتایه سه ره شیخ عه بدولسه لام و به یارمه تی فارس ناغای زبیری به رزانیان داگیرکردو شیخ به دیلی گیرا ره وانه ی موسل کرار پاشان له سیداره درا (۱۳)، له لایه ک نه مه میژوویه کی پی سه ره وه ی بۆ خیل به رزان تۆمارکرد، له لایه کی تره وه له و ساته وه خته دا که شیخ عه بدولسه لام وه کو شیخی ته ریفقه تی نه قشبه ندی درئی ده وه تی عوسمانی بوو له سه ره تای جه نگی یه که می جیه نیدا به لام له و جه نگه داو دواتریش له سلیمانی و

ده و پوره ريدا شيخ ده حمزه ي به رزنجي وه كو شيخو ته ريقة تي قادري هاوشاني ده وله تي عوسماني بوو دري ئينگلين ده جه نگا، نه مه تي له لايه ك زياتر ولائي قادرييه كاني بو ناوه نديتي ئيمپراتوري عوسماني و ناوه نده كاني فه رماني ئيسلام به هيترت كردوه، له لايه كي تريش به لگه ي تي نه گه يشتني قادري و شيخ محمود بووه له ره وتي سياسي له دنيا دا، شه لويست گرتني شيخ محمود له گه ل توركه كاندا جوركي دي له گياني رق و كينه ي لاي به رزانيه كان به رامبه ر به شيخاني سلیماني و قادري دوست كردوه، چونكه شيخ محمود راسته وخو هاوشان و هاوپه يمانی نه و هيژه بوو كه شيخ عه بدولسه لامي به رزاني له سيداره دا، نه گه رچي شيخ مه حمود خويشي توركه كاني به به رپرسی كوشتني باوكي ده رزاني دياره عه قلی چه ق به ستوي قادري و ولاه بۆ ناوه ندي ئيمپراتور به سه ر گياني درياه تي كردن و توله ليكرده وه دا زال بوو.

دياره تاكو ساته وه ختي ئيستاش به رزانيه كان به شانازيه وه ده روانته نه و رابردوه چونكه باپيره يان به ده ستي دوژمنه داگيركاره كاني كوردستان له سيداره دراوه، نه وه ش رابردوي بو ئه وان كردوته رابردويه كي پر له شانازي و رابردويه كه له لايه ك ناماده بووني نه و خيئه له نيو پانتايي ميژوي كورددا نيشان ده دات، له لايه ك ناماده بووني نه و رابردوه بو قوناغه كاني تر دريژ بوته وه و نه نجام له كونه ستي به رزانيه كاندا و بگره زور خه لكي تريش وه همي سه روه ريقي و سه روكايه تي له نه ستي به رزانيه كاندا به سه ر تيكراي خيئه كاني تري كوردستاندا دوست كردوه و له هه مان كاتيشدا بوته فاكته ري دوست كردني هه ستي خو به پيروژ زانين له لايه ن خيئي به رزانه وه، نه م هه ست كردنه ش سنوري داخروي نه و خيئه ي به زانده وه سنوريكي به ريلوي كوردستاني گرتوته وه و به شيكي زوري كونه ستي گه لي كوردی به و بوچونه داگيركاروه و (نا) بۆ پيروزي نه و خيئه كاريكي نه شيوا بووه و هه ر قسه ليكرديكي وه كو قسه كردن له حه رامكاروه كاني نيو كه لتورو پرسسيه ناييني به كان وه هايه .

به راورده به م پيگهاته خيلايه تيه ي خيئي به رزان و ناماده بوونيان له ميژوي سه ده ي بيستدا، خيئي تاله باني كه مام جه لال وه كو كه سي به كه مي به كيني له و خيئه يه، خيئيكي ناماده بووه چ له رابردودا چ ئيستاش، راسته تاله باني به كيكه له لقه كاني زه ننگه نه، به لام وه كو ناماده بوون و رۆي ديارو ناوبانگيش به ر له مام جه لال كه سيكي وه ها له و خيئه هه لنه كه وتوه كه بووني نه و خيئه له ميژوي كورددا سه لمينيت، ره ننگه ناوي شيخ ره زاي تاله باني تاكه ناويكي ناشناييت به گوئي كورد وه كو شاعيريكي قوشمه و گالته چار كه نه مه يان بو ميژوو ناماده بوون و گرنكي به كي نه وتوي ني به، خودي (مام جه لال) يش له لايه ك وه كو خوينده واروك و له سه ر بنه ماي تواناي تايبه تي خوي هاوتوته پيشه وه و له سه ره تاوه هيژيكي خاوه ن ناسنامه ي خيئي له پشتي به وه نه بوو، كه ميشن نه وانه ي كه له كومه لگا دواكه وتوه كاني وه كو كورده وازيدا له سه ر بنه ماي تواناي خويان بتوانن بگه نه ناستي كه ساني هه ره پيشه وه ي بزورتنه وه ي نه ته وايه تي يان ناستي سه ركرده و رابه ر.. دياره ناكرت چاو له ده وري ئيبراهيم نه حمه د پيوشرييت كه زياتر پاليشتي مام جه لال كردوه و ته نانه ت مام جه لال له رزاني تايبه تي خو شيدا سياسيانه ژني هيناوه نه وه ش زياتر رنكاي بو هاتنه پيشه وه ي له ريزي پارتيدا خوش كردوه له به ره وه ي نه م بوته نزيكترين كه سي سكرتيري پارتی كه نه وه ش جوركي تر له هيژي بو ناماده كردوه كه جيگاي نه بووني هيژي خيئي بو گرتوته وه .

دياره وه ك ناشكرايه (نه سه ب) يش به كيكه له و بنه ما سه ره كيانه ي كه خيئي شانازي پيوه ده كات و ده يكا ته توخمكي زيندوو بو خاندني زيندويي خوي له ساته وه ختي ئيستادا به مه به ستي خو پيروژكردنيش به كاري ده مينتي و هوکاري سه ره كي به نه ستراتيژي، خيلايه تييدا بو به ره ره كاني و پيشركي ي مينوكي (مه عنه وي) له گه ل خيئه كاني تر دا.

خيئي به رزان به پي نه سه ب و (شجرة الانساب) كه زوريه ي خيئه كاني كوردستان به تايبه تي نه وانه ي سه يدن يان خويان به سه يد ده رانن بو خويانيان دوست كردوه، كه موري دنيا بووني له لايه ن چه ند كه سيكه وه له وانه ي كه بوواي نه وه يان دراوه تي ليدراوه، به پي به و له سه ر نه و بنه مايه خيئي به رزان سه يدن، نه وه ش له لايه ك نه و شانازيه مسوگه ر ده كات كه به رزاني له ره گه زدا ده چنه وه سه ر پيغه مبه رو كه س و كاري و له سايه ي نه وانه مانيش پيروزييان پي براوه، له لايه كي تريشه وه به رزاني وه كو سه يده كاني تر به پي ي نه و دوكومينته مينوكي به ده كه ويته ناوه ندي فه رماني ناييني ئيسلامه وه، به لام هه ر به پي ي هه مان جوړه دوكومينتي مينوكي زور له خيئه كاني كورد ناچنه وه سه ر پيغه مبه ري ئيسلام و كه س و كاري، به لكو ده كه ونه په راويژي ناوه نديتي (نه سه ب) ي ئيسلامه وه، نه وه ش هوکاريكي ناشكرايه بو خو به پيروژزانيشي شيخ و سه يده كاني كوردستان و روانين بو مسكين و ئومي و ناديارو بن ناوبانگه كان به سووك و كه م به ها .

به لام له رووي نه سه به وه خيئي تاله باني نايبه سه يدو ناچنه وه سه ر پيغه مبه رو كه س و كاري، تاله باني سه رباري نه وه ي كه لقيكي خيئي زه ننگه نه به كه چي له رووي مينوكي به وه په يوه ست بروني به و خيئه وه لاوازه و تيكراش لقه كاني (تيره و هوزه كاني) زه ننگه نه خويان نه تاله باني به له پيشتر و بالاتر ده رانن، هه ر نه م هه ست كردن به فريدانه بو په راويژ وه هاي كردوه تاله باني له دواي رنكايه كي تر بگه رين بو نه وه ي باربووي نه و باري تيروانيه ي خيئه كاني تر بو خويان بگه نه وه، له به ره وه له ريگاي بوون به شيخه وه هه وئي هاتنه پيشه وه يان داوه كه نه ويش بريتي به له بوون به شيخي به رمال واته به سه يد بوون له سايه ي ته كئي سه يدا، تاله باني له سايه ي ته ريقة تي قادري و ته كئي ي نه و ته ريقة ته و سه يدي به رنجيدا كه له راستيدا نه و انديش گومان له سه يد بوونيان ده كريت بوونه ته موریدی ته ريقة تي قادري و شيخي به رمال، ليژه وه ده رده كه ویت كه خيئي تاله باني له لايه ك له رووي بنه ماي گه رانه وه بو سه ر پيغه مبه رو كه س و كاري ده كه ويته په راويژه وه و له ناوه نندا ني به واته نه و پيروزييه ي پي ره و نايبريت كه به سه يده كان ده بريتي، له لايه كي تر وه ناتوانيت نه و شانازيه ي كه له سه ر بنه ماي خوين و ده مارگيري دوست ده بيت دوستي بكات كاتيك خويني سه يدو ده ماري سه يد ده گه رينه وه سه ر خوين و ده ماري خيئي قوره يش، نه و خيئه ي كه شاينه ي نه وه بوون له نيو هه موو خيئه عه ره به كاني تري چه رخي نه زانيدا به زدان پيغه مبه ر له وان بنيريت بو گه ياندني په يامي ئيسلام به نه وه ي مه ردوم، دياره تاله باني به پي ي نه سه ب نه و پيروزي و شانازيه يان پي نابريت، نه وه ش

له رووی میلتن کی یه وه جوریک له هه ست به که موکورتی له کۆنه سستی نه و خیله دا دروست کردوه و سه رباری توانای تایبه تی مام جه لال هیشتا کاریکه ری نه و فاکته ره ی پیوه دیاره به تایبه تی له مامه له کردنی له گه ل که سانی یه که می خیله دیاره کانی کوردستاندا یه گهستی و له ناستی مه سعود بارزانی دا وه کو سه رۆکی خیل بارزان و سه رۆکی پارقی به تایبه تی .

به پنجه واته وه خیل بارزانی له رووی نه سه به وه سه ییدن و به و پتی یه ش پیرۆزی و شانازی کردنیان به بنه ماو نه سه به که یانه وه پتی ده بردریت و هه ست به ناماده بوونی خویان له ناوه ندیتی ئیسلامدا ده کن، ره نگه به شیک له کاریکه ری په یوه ست بوونی پارقی به ناوه ندیتی ده وله تی داگیرکاری عیراقه وه و ناره زووبوونی بۆ ژبانی پیکه وه یی له گه ل عیراق و عه ره بدا بگه ریته وه بۆ هۆکاری نه سه ب و گه رانه وه ی خیل بارزانی بۆ سه ر که س و کاری پیغه مبه رو تاکو ئیستاش روانین به و چاره ی که ده وله تی عه ره بی عیراقی درێژکراوه ی ناوه ندی ئیسلامه ، دیاره به روانین بۆ پیکهاته و بنیادو به رنامه و ستراتیژی هه ر حیزب و ریکخراویک (به حیزب بوون) ی نه و پیکهاته یه درده که ویت که به تیوروانینی من سه رباری هه ر حساب کردن و ئیدوواتیک له مه سه له ی حزبا یه تی و بنه ماو پیکهاتن و به رنامه و ئایدۆلۆژیاو هه ره م و هه یکه لی حیزبی له کوردستاندا حیزب به ستراتیژی یه تی خیل کارده کات به تایبه تی پارقی و یه کیتی ، چونکه سه رجه م نه و بنه مایانه ی بۆ به حیزب بوون پیویستن ته فا برۆتین له سه رخانیکی خواستراوی ناکرده بۆ ره ونه قدارکردنی سیمای دره وه ی نه و پیکهاتانه به ناوی حیزبه وه ، نه گه ر له م روانگه یه وه سه رنجی پارقی بده یین نه و با به ناشکرا درده که ویت که حیزبی پاراستنی سیماو به رزه وه ندی و که سیه تی خیل بارزانی و له پیناوی نه وداو بۆ نه و کارده کات له کاتیکدا دوا ی هه ره س هینانی رۆحی زیندووی ریبازی نه قشبه ندی و یه کته گرتنه وه ی له گه ل هه سستی نه ته وه یدا رۆحی خیل به رزان به زیندوویی ماوه ته وه و ریبازی نه قشبه ندیش له و شیوه ی ئیستایدا ناتوانیت پینداویستی یه ماک و مینۆکی یه کانی نه و خیله دابین بکات . نه و پارقی وه کو پیکهاته یه ک به ناوی حیزبه وه له م سی و پیینج سالی ی دوایدا نه و ده وه یاری ده کات .

خۆ نه گه ر سه رنجی یه کیتی نیشتمانیس بده یین له گه ل هه ندی جیاوازی زۆر که مدا له بنیادی پیکهاتنی دا نه وای بیسان نه میش به ناشکرا واخۆی ده نوینتی که ریکخراوی (مام جه لال)ه و شیوازی حیزبی تاکه که سی یه و ته نها خودی سکریتیر خاوه نی بریاره و سه رجه م نه وانی تر له سه ره وه بۆ خواره وه جتی به جتی که رن و به زه حمه تیش ده نگیان ده گاته که سی یه که م، دیاره نه وه ش باریکی تایبه ته به رۆژه لات هه ره ک هیگن ده لیت : له رۆژه لاتدا ته نها نازادی بۆ فه رمانره وا هه یه (15)، له به رنه وه ناستی ناماده بوونی نه ندامانی تری سه ره وه ی یه کیتیش ته نها له خوار مام جه لاله وه دیاری ده کریت و ده بی فه رمان له و وه ربگیریت و تاکو ساته وه ختی ئیستاش له رینگای ده نگدانه وه که سی یه که م هه لته بۆریدراوه، به لکو هه ره کو سه رۆکی خیل له رووی حیسابکردنی هه موو نه ندامانی خیله وه هه ر سه روک شایانی نه و جیگایه . له لایه کی تریشه وه له به ر نه وه ی خیل تاله بانی خاوه نی که سیه تیکی بالآ نه بووه له نۆو خیله کانی تری کوردستاندا تاکو هه رچۆن پارقی بۆته پاریزه ری به رزه وه ندی خیل به رزان، یه کیتیش ببیته پاریزه ری به رزه وه ندی تاله بان، مام جه لال یه کیتی به ناراسته ی پاراستنی به رزه وه ندی ریبازو ته کی ی قادری زیاتر ناراسته کردوه که به ناشکرا وا درده که ویت نه و ریکخراوه نوینه ری مینۆکی (مه عه نه وی) نه و ریبازه بییت، به تایبه تی له ناماده بوونی که سیه تی مام جه لال دا، ره نگه هه ر نه وه ش مایه ی جوریک له کیشه ی ناوکۆی پیکهاته ی یه کیتی بییت به تایبه تی نه و باله ی خۆی به نوینه ری جه ماوه رو جه ماوه ر ده زانیت نه و ناراسته کردنه ی پتی نابه جتی بییت، به لآم له گه ل نه وه شدا ماده م نه وه ستراتیژی سه رۆکه و که سیش بۆی نی یه فه رمانی نه و ره ت بکاته وه ده بی به نابه دلی یه وه بلیت به ئی ئیستا دنیا دنیا یه کی تره و ده بی سه وداگه ری و ناشتی چینه کان له ستراتیژی ته کارکردندا خالی یه که م بییت .

جا لیره و! کیشه ی نیوان یه کیتی و پارقی ده بیته کیشه ی نیوان مام جه لال و کاک مه سعود، که یه که میان بریتی یه (نه ک نوینه ری بییت) له خیل لاوازی تاله بانی و دووه میشیان بریتی یه له خیل بارزان، یه که میان بریتی یه له نوینه ری ریبازی قادری و دووه میان بریتی یه له نوینه ری ریبازی نه قشبه ندی، یه که میان واته تاله بانی به پشت به ستن به توانای تایبه تی خۆی و بالآ ده ست بوونی ریبازی قادری له سلیمانی و ده وروبه ریداو به به باوک کردنی مه لیک مه حمودو میراتی بابان پی ی وایه که سی یه که مه نه مه له کاتیکدا مینۆوی نامینۆوی خیل تاله بان له بیرخۆی ده باته وه . بارزانیس وه کو سه رۆکی پارقی به پشت به ستن به مینۆوی بنه ماله که ی و نه سه ب و به هیندگرتنی ریبازی نه قشبه ندی و هه لویت و ناو شوهره تی مه ولانا خالیدو گیانی بوون به قوربانی بوونی له ناواره ییدا به له بیرکردنی توانای تایبه تی خۆی، خۆی به که سی یه که م و سه رۆکی کورد ده زانیت، جائیستا گه وه ره ی کیشه که ناشکرا ده بییت، له سه ر یه ک زه مینه ی بیتی ناستامه له رووی سیاسییه وه و له سه ر ده سه لاتیکی وه همی دان ییدا نه تراو وه همی به باوک بوون له لایه ن تاله بانی و به رزانییه وه مایه ی خوین رشتنی یه کتری یه له باشووری کوردستاندا، جه ماوه ری نوستووی بیتی ناگاو دواکه وتووی کوردیش نه و شه ری کوردو کورده له پیناوی نه و کیشه یه دا ده کات . که دورو نیژیک له به رزه وه ندی نه م نی یه واده زانیت له پیناوی رزگارکردنی کوردستانی داگیرکراودا ده جه نگی . دیاره وه ک گوتمان کیشه ی نیوان تاله بانی و به رزانی کیشه ی ده سه لات و که سی یه که مه ، هه ره ک ناشکراشه نه له نایینه ناسمانیه کاند، نه له نایینه زه مینی یه کانییدا جیگای دوو خواوه ند نایینه وه، ته نانه ت دووتا په رستیش نه یتوانیوووه سه قامگیربوونی فه راهه م بکات، نه له کۆمه لگایه کی سه ره تایی وه کو کوردستانیشدا هیچ کام له و دوو نوینه ره ی خواوه ند ریکا به وی تریان ده دات پدیش بکه ویت، نه که «میشیان جیگای بۆ نه وی دی چۆل ده کات . بۆیه دواچار بیر له وه ده که نه وه به گولله مه سه له که یه ک لا بکه نه وه و هینز بیته دابوه ر بۆ دیاری کردنی که سی یه که م .

دیاره ژنگه ی جوگرافی گرنگی یه کی زۆری هه یه له سه ر باری په ره ره ده بوون و میزاج و شیوازی پیکهاتنی سایکۆلۆژی مرۆف . له م راونگه یه وه نه گه ر سه رنجی تۆپۆگرافیای ناوچه کانی نیشته جتی بوونی خیل به رزان و تاله بان بده یین به تایبه تی له م

دوو سه دهيه ي دوايدا نه وه ده بينين خيلى به رزان نيشته چي ي ناوچه يه كي شاخوي داخراون و كه متر به روي دهره وه ي خوياندا كراونه ته وه، تاراده يه كي زوريش له شارو خه سلته تي. شاري بوون دوون، له شارو بنه ماکاني كومه لگاي مه ده ني شارستاني دابراو بوون نه وه ش بۇته هوكاريك بۇ زياتر ده رگا به روودا داخستني نه و ناوچه يه به روه و دهره وه ي خويان، له هه مان كاتدا تۇپۇگرافيا يه كي داخراوي له وچۇره كه ته نها ناسماني به باشي ليوه دهره كه وئت ده بيته مايه ي خولقاندني نه و بۇچوونه له ذهني كويي دانيشتوانه كه يدا كه جيهان هر نه و پانتاييه جوگرافيا داخراوه ي نيوجياكانه و هر كه سيكي ده سه لاتدريش له پانتاييه كي له و چۇره دا وا له خوي دهرانئيت كه خواوه ندي نه و ناوچه يه بيته، دياره له ناوچه يه كيشدا هر خواوه نديك ده بيته بۇيه به ناساني نه گفتوگۇ له گه ل دهره وه ي خويدا ده كات نه گوئي بۇ دهره وه ي خويي رانديري تا نه و نه نندازي چۇريك له خۇ به خودا زانين و مل نه دانئيك بۇ هاوستنوره كاني لادروست ده كات، سه رباري نه وه ش تۇپۇگرافيا ي داخراوي له و چۇره ده بيته هوي دروستكردي هوي خوسپاردن به قه ده رو هيزي ناديارو شاراهه ي غه يباري له هه مان كاتيشدا گياني خوسپاردن به كه ساني تري تياردروست ده كات، نه مه ش حاله تيكه له رووي په يوه ستكردي وه ي زيار به كومه لگاوه ناتوانئيت پشت گوئي بخريت، له تيروانئيتكي له م چۇره شه وه ده كرئيت وه كو زه مه نيكي ناميژووي له ميژووي نه و پيكاهاهه كومه لايه تيه بروانين كه مه به ست له وه ش چۇريكه له شوين كه تيايدا په يوه ندي دراوستي بوون ده كرئيت بۇ په يوه ندي پيشتر و پاشتر نه وه ش له سه ر ته رزه تيروانئيتكي بيركار يانه و به پي ي گورانكاري ناسكرا له ديمه ني شته كاندا، واته كات هه ركاتي دووباره بوونه وه ي يه ك ديمه نه كه پئويستي به پئودانگه كاني رابردو و ئيساو ناينده ني به ماده م كات چي گيره و بريتي به له و كاتته ي له رابردوودا هه بووه و ئيستاش هه رخويه تي به بي گوران(۱۶)، واته ليژه دا نه وه دهره كه وئت جوگرافيا (يان تۇپۇگرافيا) دروستكهر ي ميژووي هه ر پيكاهاهه يه كي كومه لايه تيه، نه و جوگرافيا داخراوه ش كه بۇته هوي وه ستاني كات له رابردووه بۇ ئيستاش له ئيستاشه وه بۇ ناينده، هر نه وه شه بۇته هوي وه رگرنتي رابردو وه كو ميژوويه كي زرين و ده ورئيش له قانديني عه قل ئيستادا، نه وه ش يه كيكه له خه سلته ته دياره كاني عه قل خيلى كه له زير كاريگه ري سنووري داخراوي جوگرافيا ي خيلىدا خولقاوه، زه مه ني ناميژووي واته زه مه نيك كه ميژووي بۇ گه ل تيا نؤمار ناكريت پاله واني تاك، يان سوپه رمان دروست ده كات، نه و پاله وانه ش له كومه لگا سه ره تايي و دواكه وتووه كاندا بريتي به له ناغا و به گ و شيخ وه كو گومه لگاي كورده واري نه ناري تاك له به گ و ناغا و شيخ و ميرو رابه ري رابه ري نه ريقه تي ته سه وف هه يه كه چي ميژووي ني به، به لام زه مه ني ميژووي و مه زه مه يي ميژووياني ده وري تاك (پاله وان) هه لده وه نئيته وه (۱۷) و ده وري كومه ل و ميژو و نؤمار ده كرئيت، نه وه ش بريتي به له قۇناغي شارستاني كردي كومه لگا و به چي هيشتن په يوه ندي خيلايه تي كه تاكو ئيستاش كوردستان به چي ي نه هيشتووه و نه گه يشتوته زه مه ني ميژووي.

به راورد به تۇپۇگرافيا ي ناوچه ي به رزان نه و تۇپۇگرافيا يه ي خيلى تاله باشي تيذا نيشته چين له ده ورو به ري كه ركوك دا ناوچه يه كي كراوه و به ربلآوه و نه بووني كه سيه تي ميژوويي دياريش له لايه ن نه و خيلى وه لارازووني په يوه ندي خوين و ده مارگيري دروستكردوه كه نه نجامي نه وه ش په يوه ست بوون به ناوچه ي جوگرافيا ي خيلى وه هينده گرنگ نه بووه، له هه مان كاتدا كراوه ي ناوچه كه و تۇپۇگرافيا ي (ده شت و باشي) به پيچه وانه ي چيبي داخراوه وه بۇته هوي كراوه وه و تيكه ل بووني نه و خيلى به خيلى كاني ده وروپشتيان، هر نه وه ش وه هاي كردووه كه نه توان خويان به سه روه ري ناوچه كه ي خويان بزاني و وه كو خيلىكي لاوازيش سه روك خيلىكي نه وتويان لي هه لته كه وتوه خوي به خواوه ندي خيلى كه و زه مينه ي جوگرافيا يان زانبيبت، به لكو تيكه لاوييه كي به ربلآويان له گه ل چه باري و هه مه وه نديو شيخ بزه يني و شواني و لقه كاني تري زه ننگه نه دا هه بووه كه نه وه ش بواري داخستني به رووي خودا وه كو تاكه پيكاهاهه ي خوين و ده مارگيري كه م كرديته وه، به لام دهره كه وتني مام چه لال له سه ر مه يداني سياست بۇته هوكاريك بۇ دروستكردي هه ستي تاله باشي بوون له لاي نه نداماني نه و خيلى، گه رچي له رابردووه بۇ ئيستاش نه دوزينه وه ي هيليكي راستي (نه سه ب) بۇ پيغه ميه رو كه س و كاري چۇريك له لاوازي په يوه ندي خوين و سستي ده ماري خولقاندووه، ده كرئيت رۇلي نه و دوپيكاهاهه تۇپۇگرافيا يه ي كه هه ربه كه له خيلى بارزاني و تاله باشي وه كو جوگرافيا ي خيلى له سه ري ده زين له سايكولۇژيه تي كومه لايه تي و سياسي هه ردوو خيلىدا ناسكرايبت. كه يه كه ميان واته بارزاني خيلىكي به رووي خودا داخراوه و به پيرۇز خوي ده بيني و له سه ر بنه ماي روانين بۇ خوي له جوگرافيا ي داخراوي خويدا خوي به سه روه ر ده زانئيت به لام دووه ميان واته تاله باشي خيلىكي سنورر والايه و جوگرافيا كه ي پئناسه يه كي ته اوو ميژووي به ناري نه و خيلى وه بۇ ده سته به ر نابيت له به ر تيكه لاوبون و پيكداجووني به يو خيلى كاني هاسي يدا و هه روه ها نه يشيتوانيووه وه همي پيرۇزيتي بۇ خوي دروست بكات له رابردوودا، له ئيستاشدا كات بۇ دروستكردي وه همي له وچۇره تاسنورريك تي په ريووه و كاني دروستكردي نه و وه همه به سه رچووه، جا هه ر ليژه شه وه به شيكي تر له كيشه ي نيوان خيلى بارزاني خۇ به پيرۇز زان و خيلى تاله باشي كه نه و پيرۇزييه يان بۇ ده سته به ر نه بووه دهره كه وئت كه ده بيته به شيك له توخمه پيكاهاهه ره كاني كيشه ي نيوان كاك مه سه ودر مام چه لال و له بارئكي تريشدا ده بيته هوكاري كيشه ي نيوان پارتني و يه كيتي.

له به ر نه و هوكاره ي پيكاهاهه ي خيلى كه له سه روه باسي ليوه كراوه تيروانئيتي سه روك خيلى كان بۇ ناستي ناماده بووني خيلى كه يان، له نيو خيلى كاني تردا و پشت به ستن به (نه سه ب) له وه يدا گوايه سه يدن يان ئومي و له سه ر نه و بنه مايه ش روانين بۇ ناستي ناماده بووني هه ربه كه له خيلى به رزاني و تاله باشي له رووي ناماده بوونيانه وه له ميژوودا و هه يندگرتني نه سه بي هه يه كه يان خيلى كورده كان شوين و جيگاي خويان يان له نيو يه كيتي و پارتني دا دياري كردووه (سه رباري هوكاري ريبازي ته سه وف، قادري و نه قشبه ندي كه دواتر ئي ده دويين) له به رنه وه ي خيلى به رزان له سه رده مي شيخ عه بدولسه لام يه كه سه وه له نيو خيلى كورده كاني تردا دهره كه وتووه و له سه رده مي شيخ عه بدولسه لام ي دووه ميشدا به دوواوه واته له سه ده ي ناستي رۇلي

ئاشكەريان لە تىكرای خێلە كانى تىرى كوردستان لە بە چارتر بوو و لە و روو وە نامادە بوونىكى دياريان هە بوو. ئە گەرچى
 لە رووى تىروانىيە وە بۇ دۆزى كورد ئە نجاىسى ئىسپان دەستە بەر نە كردىت، بە لأم ئە و نامادە بوو ئە كارىگەرى ئاشكەرى
 هە بوو و بۆتە هۆى نامادە كردنيان لە نە ست و هۆشى كۆمە لايەتى گە ئى كورددا و سەرخىل و بە گە و ناغا و شىخە كانىش ئە يانتوانيوو
 لە و كارتيكرنە دە رياربين، ئە وە ش رىگای خۆش كردوو كە زۆرى ئە هە رە زۆريان گەرچى ئە نكە خۆيان لە خێل بە رزان لە پىشترو
 بالاترو بە دە سە لاتر بينيبيت لە راستيدا هە روا بووييت و لە رووى ئە سە بيشە وە بە شى هە رە زۆرى شىخ و سە بیدە كان خۆيان لە و
 خێلە بە لە پىشترو پىروۆزتر زانيوو. بە لأم ئە و نامادە بوو ئە بە رزان بۆتە هۆكارىك كە بە شى هە رە زۆرى ئە و خێلە وە شىرە تانە
 سە ربارى بە گە و رە ترو پىروۆزترىش لە خۆروانىنيان پى بان ئە نكى ئە بيت لە خوار خێل بارزانە وە خۆيان دابنن، بۇ تروو ئە چە ندين
 خێل خاوەن شوين و جىگا و دە سە لاتى لە جۆرى جاف بە زۆرى تىرە و هۆزە كانيە وە و هە مە وە ندى و نە زە پى و كورانى
 ئە نوە ر بە گى بيتواتە و ناغاى نۆپكى و دە و لە مە ندى كانى چە لە بى و زۆرىك لە ناغا كانى ميراو دە ئى و... لە لايە ك لە سە ر بنە ماى
 نامادە بوونى خێل بارزانى دۆست و موریدی پارتين، لە لايە كى تریشە وە دە زان و دە ركيان بە وە كوردوو لە رووى تىروانىيى
 جىگەرى بە رزانى و پارتیە وە و كار كوردنيان بە شىو بە ئى هیمنا ئە بە رامبەر چين و تويزە كۆمە لايە تىە كانى كوردستان دا كە و
 خۆى دە نوین ئە سە ر بنە ماى بە رنامە يە كى چە سپا ئە و كارە بكریت... تىكرای (سەرخێلە كان) پاراستنى بە رزە وە ندى خۆيان
 لە وندا دە بينتە وە، پاراستنى بە رزە وە ندى كانيان لە پال پارتيدا فاكته رىكى تىرى هۆ هە ئىسارنە بە خێل بە رزانى و پارتيدا.

بە لأم بە گۆرەى خێل تالە بان ئە خاوەنى ئە و نامادە بوو ئە لە سىز و و نا، ئە پىش مام جە لال كە سىكى ديارى تيا
 هە ئە و تروو، ئە لە رووى ئە سە بيشە وە ئە و شوینە با لايە ئى هە يە، سە ربارى هە موو ئە وانە ش سەرخىل و ناغا بە گە شىخە كان
 ناتوانن لە وە دانیابن كە بە رزە وە ندى يە كانيان بە باشى لە ساى يە يە كىتى دا دە پاريزوت چوونكە لە رووى كە ئىكرنە وە
 ناچىگىر يە كى تە و لە ساى سە ت و ستراتيژى تى يە كىتى دا هە يە چ لە رووى تىروانىيى بۇ هە لۆيىست ديارى كرن لە سە ر چين و
 تويزە كۆمە لايە تىە كان چ لە رووى بە رنامە و ستراتيژى هە لۆيىستە وە بە رامبەر حيزب و رىكخراوە كانى تىرى سە رچە م كوردستان و
 داگىر كە رانى كوردستانيش. ئە مە سە ربارى ئە وە كى لە پال برىبارى تاكە كە سى مام جە لال دا هیشتا هە ر رۆجى لاوازی
 (كۆمە ئە یى) و عە قلى لاوازی (كۆمە ئە یى) ستراتيژى بە رنامە ئى لاوازی (كۆمە ئە یى) لە رۆجى يە كىتى دا بە تايبە تى ئە وە كانى
 خوارە وە يدا ئە مردوو و سە ربارى هە و ندى سە ر وە بۇ زياتر خنكە ندى بە لأم هیشتا ئە و زە نكى بە ئاگا هینانە وە يە
 دە زنگینىتە وە كە بنە ماى دروستبوونى يە كىتى كە (كۆمە ئە یى) لە نوادا تويزە يە وە هە ر جە ماوەرە، ديارە زاوەرە وى جە ماوەرە
 دە لالە تىكى بالاتر لە دە لالە تى خیل و زاراوە ئى خیل، ئە پىشتىشە وە هە ر شە ئە و پىكها تە وە و تە خێلە تى دە كات،
 بۆیە سەرخىل و بە گە و ناغا و شىخە كان لە وە تى دە گە ن كە ناشیت بە رزە وە ندىان تا سە ر لە پال يە كىتى دا پاريزوت دە وە بۆیە
 سە نگە رى يە كىتى بە سە نگە رى خۆيان نازان، خۆ ئە گەر زۆر جار ستراتيژى تى (هاو كارى كرن لە گە ئ بە هيزترو) وە ماى كوردىت
 كە خۆيان وە كو لايە نگر و پالپىشى يە كىتى بنويین، ئە وە شىنكى ساتى يە، تە ئە و ئە پىناوى خۆ پە راندنە وە و دە ربار كرنى خۆيان
 لە گە رى و ساتە ئالۆزە كان، بۆ نە مۆنە لە زستانى (١٩٩٤ - ١٩٩٥) دا لە كاتى شە رى نىوان يە كىتى و پارتيدا كاتى ئا و چە كانى
 سلیمانى و كە ركوك كە و تە زۆر دە ستى هيزە كانى يە كىتى كە ریم بە گى هە مە وە ندى بە ناچارى بروسكە ئى بۇ مام جە لال ئى دا، كورپانى
 ئە نوە ر بە گى (بى تواتە) ش سە ردانى (مام جە لال) بان كرد لە كۆیە هە تە و لاوى خويانى بۇ بنويین، لە دە مى پادە زى (١٩٩٤) پىشدا
 كاتى كاك ئە و شىروان مستە فا چوو مائى (مستە فا بە گى) كە لار، هە ر هە مان رۆژ مستە فا بە گە پە يامبە رى خۆى داراە لای عارف
 تە یغورى سە ر لقی پارتى لە سلیمانى هە تە پى رابگە يە نیت كە هە ر كە س بێتە مائى ئە و ميراو، بە لأم ئە م سە مېشە موریدی كاك
 مە سعود و پارتى يە (١٨).

ئە م بنە ما ئاشكەريانە ئى لە سە ر وە خراوە روو لە سە ر پىكها تە ئى كۆمە لايە تى و بنە ماى مېژووئى هە رىە كە لە خێل بە رزان و
 تالە بان ئە و هە لۆيىستە تايبە تە ندى رووى تىروانىيى هە رىە كە لە مام جە لال و كاك مە سعود بۇ خۆيان و بۇ ئە و ريان دروست
 دە بېت كە هە رىە كە بە جۆرىك لە بە خۆرە و ابينين خۆى بە كە سى يە كە م دانانیت، ئە وە ش گە و هە رى كىشە ئى نىوانيان بە ئاشكە
 وە كو فە رمان لە تروپكى هە رە مى هە ر دوو حيزبە كە بە شۆر دە بێتە وە بۇ خوارە رە، هە تە سە رتا پاي جە ستە ئى هە ر دوو حيزب
 دە گە رتە وە و بە شىكى هە رە زۆرى چالاكى و عە قلى رىخست و ميكانيزمى كار كرن لە جە ستە ئى حيزبدا بە و كىشە يە وە سە رقان
 دە بېت، ئاستى جياوازی گە رنگى دان و خۆ خە رىك كە رە پىش بە و كىشە يە وە ديسان لە نيو هە ر لايە كياندا چارىكى تر دە بە سترىتە وە
 بە ماھىە تى مېژووئى و بنە ماى كۆمە لايە تى و ئە سە پى خێل هە رىە كە يانە وە كە ديارە لە م بارە شدا جياوازییە كان كىشە كە زە قتر
 دە كاتە وە، دە كریت لە هە رە مى حيزبى يە كىتى دا (١) بۇ برىبارى مام جە لال بكریت، ئە گە رچى (نا) يە كى زۆر لاوازیش بېت و
 ئە گە پىشتىبېتە ئاستى بە دە نك بوون، ئە وە ش (نا) يە كە مە ترسى ئى يە، خۆ ئە گەر مە ترسىش هە بوو ئە و بە فە رمان دە كریتە وە
 بە (بە ئى)، رە نكە سە ربارى دە سە لاتى تاكە كە سى مام جە لال هیشتا دروست بوونى (نا) يە كى لاواز لە لايە ن كە سانى كە مە ن بە هيزى
 ئا و يە كىتى يە وە بگە ریتە وە بۇ ئە سە ب و خیل و مېژووئى تا سە وورنىك لاوازی ئە و خێلە و تە تالە بانى و گۆرپىنى لە ناكاوئى
 هە لۆيىستى خۆى مام جە لال.

بە لأم ناکریت لە جە ستە ئى پارتيدا بە هېچ جۆرىك رە گە و ريشە ئى (نا) لە نە ستىشدا دروست بېت، چونكە بە پى پىكها تە ئى
 هە رە جى پارتى ئە وە لە پىروۆزى (سە روك) كە م دە كاتە وە، هە ر كە سىكيش لە پىروۆزى سە روك كە م بکاتە وە ئە وە تاوان بە رامبەر
 بە حيزب و خیل بارزانى ئە نجام دە دات.

۲- ته رېښه ت (رېښه ته سه وف)

سه رچاوه ی سؤفیزم له نیسلاندا زوهدی نیسلامیه، گه وهه ری زوهدیش له وه وه هاتووه که نه م دنیا کورت ته مه نه و ده برېته وه، نه و دنیا نه براهه و بن کؤتاییه، پئویسته مروف له پینتاری نه و دنیای ته مه ن درېژو هه میشه پیدا کاربکات و نه م دنیای کورت ته مه ن پشت گوئی بخت و بیکاته قه زاوه گپری نه و دنیا، سؤفیزم له راستیدا براهی به که یتونه ی دیارو نادیار هه یه، که یتونه ی بالا نادیاره که نه ویش خودایه، خودا له تیروانینی سؤفیزمه وه ماهیه تی دنیایه و سؤفیزم بریتی یه له گه یشتر به نوری خودا و تونه وه تییدا، فه نا بوونی جه سته دوا پله یه و بریتی یه له کوشتنی چه زو ناره زوه کان واته کوشتنی جه سته ی مادی و دنیایی له قه واره ی جه سته ی زاهدانه دا به وه ش هه موو حاله تیگی فه ردی (تاکس) له حاله ت و سیفاتی ره های رؤحیدا فه نا ده بیته، نه وه ش نه و پله یه که تییدا سؤفی هه موو ده سه لاتیکی دنیایی ره ت ده کاته وه و ته نها له به رامبه ر ده سه لاتی ره های خودا مل که چ ده بیته، واته گه یشتر به ناستی کوشتنی نه فس و له ناو بردنی گومان و دل راوکی و نیگه رانیه و گه یشتنه به یه قین، یه قینی نوری خودا، نه مه کورته ی پرنسیپی ته ریفه تی ته سه وفی نیسلامیه، دیاره له نایینی نیسلاندا گه لیک رېښه ته سه وف ده رکه وتوون له وانه ش (چونه یدی، به ستامی ته یفوری، ریفاعی، به کتاشی، شانلی، جه لاله دینی رومی، قادری، نه قشبه ندی) که دوو رېښه ته سه وفی واته قادری و نه قشبه ندی له کوردستاندا جیگای دیاریان گرتووه، نه م دوو رېښه ته سه وفی له ده ورپه یه سه ده ی سیازده و چوارده ی زاینی دا سه ریان هه لداوه یه که میان واته قادری له سه ر ده سستی شیخ عبدالقادری گه یلانی و دروه میشیان واته نه قشبه ندی له سه ر ده سستی شیخ محمه دی بوخاری که به شاهی نه قشبه ند به ناویانگه ده رکه وتووه.

هه ردوو رېښه ته سه رده می میرنشینی بابان دا به رودا گه یشتنه ته کوردستان، رېښه ته قادری که میک پیشتر له رېښه ته سه رده ندی جیگه ی خړی گرتووه رابه ری نه م ته ریفه ته که له سنووری میرنشینی بابان دا شیخ مرفی نؤدی یه که به نه سه ب سه یده و له سالی ( ) ژیاوه، زیندووکره وه و رابه ری ته ریفه تی نه قشبه ندی له کوردستاندا مه ولانا خالدی مکایه ل چافه که له نه وه ی پیرمیکایله و به پی ی نه سه ب به پنجه وانه ی سه یده کانه وه ناچپته وه سه ر پیغه مبه ری نیسلاندا به لکو ده گه رېته وه (سه ر خه لیفه ی سئ یه م واته عوسمانی کوری عه فان) (۱۹)، عوسمانیش خړی سه ر به خیل (ته یمیمی) یه که یه کیک له خیل لاوازو نادیاره کانی نیمچه دورگه ی عه ره ب بووه.

وه ک ناشکرایه به ره وه ی مه ولانا ته ریفه ته وه رېښه ته سه رده سستی شیخ عه بدولای ده هله وی دا بگه رېته وه سلیمانی و سنووری قه له مره وی بابان، شیخ مرفی نؤدی رابه ری نایینی و رېښه ته سه وف بووه له سنووری قه له م ره ودا ته ریفه تی قادری وه کو رېښه ته سه وف له سه رده سستی شیخ مرف دا به ته وای له سه ر پرنسیپی ته ریفه ته له پیناوی شه ریه تدا کاری کورده وه خودی پرنسیپی نه و ته ریفه ته ش خه سله تی کؤنترولکردنی پانتایی روحی کؤیی سنووری قه له مره وی پی براهه، واته بؤته ته ریفه تی ناوه ندی ده سه لاتی سیاسی و به رنوه بردن، نه گه رچی ده سه لاتی میرنشینی بابان ده سه لاتی خیل بوو، گوتاری سیاسی نه و میرنشینه بریتی بوو له پاراستنی سنوورو به رزه وه ندی خیلایه تی خیل پیکهینه ری میرنشینه که، به لام له گه ل نه وه شدا سیمایه کی لاوازی نه ته وایه تی پئوه دیاربوو، به لام گوتاری سیاسی نه ته وه یی کورده گه وهه ری سیاسی میرنشین نه بوو، به لکو شان به شانی ستراتژی ته تی پارزنگاری کردن له به رزه وه ندی ماکو و مینوکی میرنشین وه کو پیکهاته یه کی خیلایه تی گه شه سه ندو گوتاری نایینی و رېښه ته قادریش بوو بونه به شیک له سیاسه تی به رنوه بردن و کارکردنی به رنوه به رایه تی میرنشین، هه ر بریارکی نایینی و ته شریعی سه رباری په یوه ست بوونی راسته و خړی میرنشین به وال به غذاوه ناراسته و خړش به سولتانی عوسمانیه وه له لایه ن خودی شیخ مرفی نؤدی وه درده کراو کاری پی ده کرا تا نه ندازه یه ک میرانی بابان نه بیان ده توانی له فه رمان و قسه ی شیخ مرف درچن، هه رچی نه و پی ی په سه ندبویه نه و له لایه ن سیاسه تی میرنشینه وه په سه ند ده کرا، هه رچیه کیش نه و به دلی نه بویه نه و میرنشینیش به دلی نه بوو، له و سه روه خته داو به تایبه تی دواي وه رگرتنی رېښه ته سه رده ندی مه ولانا له ده ورپه ری سالی ( ) گه رایه وه سلیمانی، سه رباری نه وه ی که مه ولانا پیاوکی زاناو دانان ل هاتوو بوو پرنسیپی رېښه ته سه رده ندی چاوه روانی نه وه ی ل ده کرا له گه ل هه سستی لاوازی نه و کاته ی کورده یه ک بگرتنه وه و گوتاری نایینی و سیاسی کورده یه ک بخت و بیته بنه ما بؤ دروست کردنی گوتاری سیاسی نه ته وه یی کورده ی (۲۰) کارکردنی مه ولانا له سنووری قه له مره وی باباندا هه روه ها کاریکی سانا نه بوو، چونکه سه ره لدانی هه ر رېښه ته قادری ته سه وف له سنووری قه له مره ودا جگه له رېښه ته قادری مانای کارکردن بوو له چی نفوزو پیگه ی رېښه ته قادری داو وه هاش لیک ده درایه وه که مه ولدانه بؤ جیگا پی له ق کردنی نه و رېښه ته که بوو بووه رېښه ته قادری، هه ر له به رنه وه نه ده شیا شیخ مرفی نؤدی له وه بیته ننگ بیته بویه سه رباری نه وه ی جیاوازی له بنه ماو ته قسه کانی هه ردوو رېښه ته قادری مه یه کیشه ی نیوانیان بوو، هه ولدانی مه ولانا خالیدیش بؤ بیاوکردنه وه ی رېښه ته که ی له سنووری ده سه لاتی شیخ مرف دا نه و کیشه یه ی زیاتر نالوزکردووه یه که م سه ره تای به ناشکرا خونواندنن ناته بابی و دزایه تی کردنی نه و دوو رېښه ته له و سه روه خته وه به دیار ده که ویت.

باپیره گه وره ی بارزانی که مه به ستمان (شیخ عه بدولای کوربی شیخ عه بدولره حماني کوربی شیخ تاجه دین) ه که باوکی شیخ عه بدولسه لامی یه که مه پی ده چیت له کاتی گه رانه وه ی، مه ولانا خالید بؤ سلیمانی که به پی ی بؤچوونی یه که م که باپیره ی بارزانیه کان له ده ورپه ری سلیمانی ژبا بن شیخ عه بدول له سه رده سستی خودی مه ولانا ته ریفه تی وه رگرتیت و هؤی دورکه وتنه وه شی له سلیمانی هه ر به کاریگه ری نه وه بوو بیته که رېښه ته قادری ره تکر دبیته وه و بوو بیته موریدی رېښه ته سه رده ندی، به مانایه کی دی له نه نجامی کیشه ی نیوان قادری و نه قشبه ندی دا شیخ عه بدول ناچار بوو بیته سلیمانی به چی بهیلت واته به هیزی رېښه ته قادری و پشتگیری کردنی میرنشینی بابان که ده بیته یه کگرتنه وه ی رېښه ته سه وف و سیاسه تی میرنشینی

بابان باپیره ی بارزانیه کان ناچاری ناواره بوون هاتبیت . هر چون خردی مه ولانا له ژیر فشارو پیلانی شیخ مارف و به پالپشتی میرانی بابان ناچاری ولات به جی هیشتن کرا .

دیاره کاک مه سعود بارزانی له کتیبه که یدا نووسیه تی : بارزانیه کان له بنه ماله ی میرانی نامیدین (۲۱) ، دیسان ده نیت شیخ عه بدولا که به زوهنو خواپه رستی به ناوبانگ بوو شیخ عه بدولسه لامی کوپی نارووته خویندنگه ی نه هری بو وه گرتنی زانستی نایینی له سهرده ستی سه ید ته ها نه هریدا ، له دوی کوچی دوی شیخ عه بدولا ، شیخ عه بدولسه لامی کوپی کاروباری ته کیه ی بارزانی گرتوته ده ست و ژماره ی مریده کانی زور زیادیان کردوه ، خویندنگه به کی نایینی له به رزان دامه زانندوه له هه موو ناوچه که دا دهنگی داوه ته وه و خویندکار به ژماره به کی زور روویان تیکردوه ، شیخ عه بدولسه لامی په یوه ندی به هیزی له گه ن سه ید ته های نه هریدا به رده وام بووه ، له یه کی له سه ردانه کانیدا بو (ته کی کان) مه ولانا خالیدی نه قشبه ندی سه ردانی ته کیه ی بارزانی کردوه و شیخ عه بدولسه لامی کردوته جی نشینی خوی و له گه ن خویدا بردویه تی بو نه هری بو سه ردانی سه ید ته ها (۲۲) .

له گه ر سه رنجی نه م چه ند دیردی سه ره وه بده ین نه وه چه ند بو شاییه ک ده بینین که زیاتر نا دروستی رایه کان ده سه لینن ، سه ره تا ده نیت له دوی کوچی دوی شیخ عه بدولا شیخ عه بدولسه لامی ته ریفقه ت وه رگرتی شیخ عه بدولای باوکی نه قشبه ندی وه رگرتوه ، نه وه ش نه و بوچوونه ده سه نیت که ده بین شیخ عه بدولا به ره له سالی (۱۸۲۰) ریباری وه رگرتیبت که سالی کوچکردنی مه ولانایه بو به غداو پاشان بو شام ، چونکه له سه ره وه داتوره مه ولانا له یه کی له سه ره کانیدا بو (ته کی کان) سه ری ته کی ی به رزانی داوه و شیخ عه بدولسه لامی کردوته جی نشینی خوی ، په لام وه ک گوتمان مه ولانا بو دواجار له (۱۸۲۰/۱۰/۲۵) که ریکه وتی سالی ۱۲۳۶ ی کوچی ده کات سلیمانی به جی ده هیل بهره و به غداو سه رباری سه ردانه وه ی بو مه واری سه ورامان سالی ۱۸۲۲ گه یشتوته شام و له سه ره تالی سالی ۱۸۲۲ دا کوچی دوی ده کات (۲۳) ، به لام کاک مه سعود بارزانی ده نیت : شیخ عه بدولسه لام سالی (۱۸۲۲) کوچی دوی کردوه (۲۴) ، جا نه گه ر بیت و سه رنجی نیوان سالی ۱۸۲۲ - ۱۸۲۲ بده ین که یه که میان سالی کوچکردنی مه ولانایه بو شام و دووه میشیان کوچی دوی شیخ عه بدولسه لامی که نیوانیان ده کاته په نجا سالی ، خو نه گه ر راستیش بیت مه ولانا له دواساته کانی ژبانی سلیمانیدا سه ره وه ی به رزانی کردیبت که سالی (۱۸۲۲) ده کات ، دیاره له پیش نه و کاته دا شیخ عه بدولسه لامی ریباری نه قشبه ندی وه رگرتوه ، باشه ده بچ نه و کاته شیخ عه بدولسه لامی ته مه نی چه ند بوویبت که به لانی که سه وه له و کاته وه که مه ولانا کوچی کردوه بو شام تا سالی ۱۸۲۲ په نجا سالی ده کات ؟ له لایه کی تریشه ره له دیرژدی ژبانی مه ولان خالیدا هیچ به لگه به کی سه ره رکردنی بو به رزان باس نه کراوه (۲۵) ، بویه زیاتر بوچوونه که ی محمود الدرّه به لای منه وه له راستی نزیکه که شیخ عه بدولای باوکی شیخ سه لام له ده وروبه ری سلیمانی و له سه ره ختی گه رانه وه ی مه ولانا دا له ده هله و ریباری نه قشبه ندی وه رگرتی و له یوه گه یشتیته ناوچه ی به رزان که نه وه ش ده وروبه ری سالی ۱۸۱۰ بو ۱۸۲۲ ده کات راته له سه ره ختی فه رمانره وایی نه وره حمان پاشان او له وکاته دا که خودی مه ولانا له سلیمانی بووه .

ده شی نه م مه سه له ی ناچاربوونی دوورکه وتنه ی (خیلی) به رزانی له لایه ک گیانی هه ست به نوله سه ننه وه ی له کونه ستی به رزانیه کاندا دروست کردیبت ، له لایه کی تریشه وه نه و کات له به ره له لوستی بابانه کان و پشت گرتنی قادری و شیخ مارفی ژردی به چاوکی دوژمانه روانیبتیانه ده سه لاتی سیامی میرانشینی بابان که پایته خته که ی سلیمانی بووه ، به مانایه کی تر سلیمانی وه کو جوغرافیا ده بیت نه و زه مینه به که وه همی نژایه تی بوونی ده سه لات به رامیه ر بنه ماله ی به رزان ده خولقینیت ، واته هه ر ده سه لاتی له سلیمانی و ده وروبه رییدا دروست بیت نه ران به دیرژکراوه ی ده سه لاتی میرانشینی بابانی ده زانن و روجی نه و ده سه لاته ش هیزی مینوکی (مه عنه وی) ریباری قادری به که هۆکاری به که می ناواره کردنی ریباره که ی نه وان بووه واته نه قشبه ندی .

دیسان له سه ر بنه چه ی بارزانیه کان عه مید چه سه ن مسته فا ده نیت (به رزانیه کان نه ندامی خیله کورده نیشته جی کانی نزیک گوندی به رزان که موریدی ریباری شیخی به رزانن و گوندی به رزانیسه مه نسه ندی سه ره کی شیخی نه و ریباره نه قشبه ندی به یه (۲۶) ، له م بوچوونه ی چه سه ن مسته فاره نه وه ده رده که ویت که بنه مای پیکهاتنی خیل به رزان وه کو خیلکی پیکهاتوو ریباری ته سه وفی نه قشبه ندی به ، نه وه ش ده مانگیرته وه بو زیاتر رویشتن به لای راستی بوچوونه که ی (محمود الدرّه) دا ده رباره ی بنه چه ی به رزانیه کان و شوینی پیشریان و هوی سه قامگیربوونیان له ناوچه ی به رزان ، بو نه و مه به سته ش ده کریت رایه کی عباس العزاوی به یینه وه که ده نیت : ش بخانی به رزان مه ولان داوه ته ریفقه ت و شیخایه تی بگوین به میراتی و میرنشین و به راستیش نه وه یان نه نجام داو ملکه چی کوردیان بو خویان سه پاندو خویان بوونه رووی میرنشین یان سه روکی خیل (۲۷) ، لیره شه وه زیاتر نه و بوچوونه به هیز ده بیت که ریباری نه قشبه ندی وه کو هۆکاری و بنه مایه ک له دروستکردنی ناسنامه ی بارزانیه کاندا روئی خوی نواندوه ، تیکرای نه م بوچوونانه ش زیاتر نه و گریمانه له راستی نزیک ده کاته وه که له سه رده می مه ولانا خالیدا شیخ عه بدولای باوکی شیخ عه بدولسه لامی به که م ریباری نه قشبه ندی وه رگرتی و له ده وروبه ری سلیمانی داو ، بوون به نه قشبه ندی ناچاری به جی هیشتنی سلیمانی کردیبت .

نیستا به ناشکرا ده رده که ویت که پیکهاته ی (به رزانی) زیاتر وه کو خیل پیکهاته به که له سه ر بنه مای ده مارگیری و په یوه ندی خوین که دوو بنه مای سه ره کین له پیکهاتنی نیلدا دروست بووه ، بنه مای سه ره کی زه مینه ناماده کردیش بو زیاتر پته وکردنی په یوه ندی ده مارو خوین له نیوان نه ندامنی به رزانیه گوتاری نایینی (ته سه وف - واته نه قشبه ندی) بووه ، له گه ن دامه زانندی پارتی دیموکراتی کوردستانی عیراقیشدا که خوالیخویشبوو مه لا مسته فا به که م سه روکی نه و پارتی بوو له سالی (۱۹۶۶) وه نه و په یوه ندی نیوان خوین و ده مارگیری به رزانی وه کو خه سه له تی خیل و گوتاری ریباری نه قشبه ندی وه کو گوتاری نایینی توانای پیکه وه گه شه کرتنه وه یان نه ماو شیخ نه حمه د که شیخی خانه قای به رزان بوو به پنجه وات ی (شیخ

عه بدولسه لامى يه كه م و شىخ محمه دو شىخ عه بدولسه لامى دووه م و شىخ نه وره حمان) وه، هه ر له دواى كوژرانى شىخ نه وره حمان سالى (١٩٢٧) كه بووه جى نشينى كار به ره و نه وه ده چوو كه درزبويته نيوان به رژه وه ندى خيلى به رزان و خانه قاى به رزان، ره نكه هوكه شى تا سنووريك به وه ليك بدرسته وه كه دواى له سيداره دانى شىخ عه بدولسه لام سالى (١٩١٤) له موسل شىخ نه وره حمان بويته جى نشينى و له به ره وه شىخ عه بدولسه لام، جى نشينى به شىخ نه وره حمان درا، نه ويش وه كو پئويست ده سه لاتبى به سه ر خيلى به رزاندان نه ده رويشت، شىخ نه حمه ديش نه يتوانى به رژه وه ندى خانه قاو خيلى يه كه پئ بگرسته وه، به رژه وه ندى خيلى به رزان پيش به رژه وه ندى خانه قاو شىخى به رزان كه وت يان باشترا وايه بگوتريت نه و دوو به رژه وه ندى يه ليك جيباوبونه وه و خانه قا نه يتوانى به ته واى پيداويستى يه ماكى و مينوكى يه كانى خيلى به رزان ده ست به كاربكات، هه ر بويه گوتارى سياسى پارتى وه كو گوتاريكى گه وهه ر لاوازي سياسى كه (به گوتارى سياسى كوردى) ده ناسرسته وه له و قوناغه دا تا سنووريك جيگاي به گوتارى خانه قاى به رزانى له ق كردو خوى جيگاي گرت وه، واته نه مجاره يان له برى ريبازى نه قشبه ندى و خانه قا پارتى بووه به رژه وه ندى پاريزى خيلى به رزان، دياره خانه قاش هيشتا به ته واى هه ره سى نه هيناوبو ناماده بوونى هه بوو، به لام له چاو سه رده مانى پيشوودا لاواز بوو.

دياره وه كو گوتمان ريبازى بالاده ست له قه له مبه وى بابان دا ريبازى قادري بووه و رابه ره كه شى له سه ره تاى سه ده ي نوزده دا شىخ مافى نودى بووه، په يوه نديه كى ته واو له نيوان گه وهه رو پرنسيپى قادري و كارى به ريوه به رايه تى ميرنشين دا هه بووه تا نه و نه ندازه كى گوتارى نايينى كه له و سه روه خته دا گوتارى ريبازى قادري بووه له گه ل (گوتارى سياسى خيلايه تى ميرنشينى باباندا يه كى گرتوته وه) (٢٨) او به ته واى ريبازى قادري له خزمه تى به رژه وه ندى سياسه تى ميرنشين دابووه كه تيكرا گوتارى سياسى نه و ميرنشينه ش له سنوورى گوتارى خيلى ده رنه چوو، به واتا له بوته ي په يوه ندى خوئين و ده مارگيريدا سنووردراوه، ريبازى قادريش وه كو ريبازيكى چه ق به ستو له ناوه ندى گوتارى نايينى و ستراتيزيه تى (ته وحيد) دا له گه ل نه و ده مارگيرى و په يوه ندى يه ي خوينا يه كى گرتوته وه و نه نجام بوته نايدولوزياى ميرنشينى بابان كه له به ر ناهاو ناهاه نكي و بيكه وه نه گونچاندى توخمه بيكهينه ره كانى، نه و سه رخانه نايدولوزيه شه رانگيزو تووند ره بووه و وه كو راستى يه كى ره ها له خويى روانيوه وه رده م چه ق به ستوش بووه به ره و ناراستى ناوه ندى داواكارى (ته وحيد) كه نه ويش په يوه ست بوون بووه له گه ل ناوه ندى نايدولوزى عوسمانى دا گه رچى نه م زياتر له ريگاي والى يه كانى به غداوه نه و په يوه ست بوونه ي ده ست به رو جى به جى كردوه.

پايته ختى ميرنشينى بابان سليمانى بووه له دواى قه لاچوالان، له به نه وه ي كه ريبازى قادريش بوته گوتارى نايينى ميرنشينه كه يه كه مين مه لبه ندى نه و ريبازه سليمانى و سنوورى قه له مبه وى بابان بووه و به ده گمان له سنوورى ده ره وه ي قه له مبه ودا ته كئ و ده رويشى هه بووه، به پيچه واته ي ريبازى نه قشبه ندى يه وه كه له كوردستانى گه وهه دا بلابوته وه و سنوورى نيوان ميرنشينه كان و ته نانه ت سنوورى قه له مبه وى عوسمانى و فارسيس نه يتوانيوه له به رده م ريبازى نه قشبه ندى و بلابوونه وه ي مريدو سؤفى يه كانى دروستكردنى خانه قاندا به ربه ست دابنيت، هه روه ك چون دروستبوونى هه ست و هوشيارى نه ته وه ي به سنووردانان و سانسور خسته سه ر به ربه ست ناكريت، ليره وه نه وه ده رده كه ويته كه ريبازى قادري ريبازى ته سه وى ميرنشينى بابان بووه، وه كو (نايىنى ده ولت) گه رچى بابان ده ولت نه بووه و له سنوورى قه له مبه وى بابانيشدا ريزه يه كى به رزى دانيشتوان له گه ل ريبازى قادري نه بوون، به لام ريبازى نه قشبه ندى وه كو هه ستى نه ته وه ي كوردى هه موو كوردستانى گرتوته وه و نه بوته گوتارى سياسى هيچ ميرنشين و خيلىكيش واته زياتر سيماي نيشتمانى بوون (كوردستانىتى) هه بووه، به لام قادري سيماي خيلى و هه ريمگيرى هه بووه.

شىخ مافى نودى بؤ نه وه ي ده ست كه وتى ماكى و مينوكى خوى له ده ست نه دات به پشتى ميرنشينى بابان هه ولى داوه ريگا به هيچ ده سه لاتيكي ترى نايينى و ته سه وف له سنوورى قه له مبه وى بابان دا نه دات، هه ريوه زو به شانى گرانبووه له به رامبه ر گه رانه وه ي مه ولانا خاليدو ته ريقه ته كه يدا بئ ده ننگ بيت، يه كه مى كيشه له ويوه ده ست پئ ده كات كه شىخ ماف كه وته پيلان دانان بؤ ريگانه دان به مه ولانا هه تا جئ پئ ي خوى له سنوورى سليمانى دا بكاته وه، به واتا كيشه ي ده سه لات له نيوان هه ردوو رابه رى هه ردوو ريبازه كه دا سه رى هه لدا.. شىخ مافى ده ست رويشتوو له ناوه ندى ده سه لاتبى ميرنشينداو مه ولاناي زانان ده ره وه ي ده سه لات ميرنشين تا نه نجام شىخ ماف به پشتى بابانه كان مه ولاناي ناواره كرد، ئيستا كاك مه سعود بارزانى خوى به نوينه رى مه ولانا خاليدو نه قشبه ندى ده زانى، نه گه رچى نه وه له رووكه شدا ناشكرانى يه به لام له نه ستيدا به چاكى ناماده يه و دواتريش به نمونه قى ده دوئين، مام جه لال (يه كيتيى) به نوينه رى شىخ ماف و ريبازى قادري ده زاننيت، به مانايه كى تر كاك مه سعود برىتى يه له كه سىتى مه ولانا خاليدو پارتيش برىتى له له ريبازى ته سه وى نه قشبه ندى، مام جه لال برىتى يه له كه سبه تى شىخ ماف و يه كيتيش برىتى يه له ريبازى قادري، روى كيشه ي رابردوو، كيشه ي چاره كى يه كه مى سه ده ي نوزده بزوينه رى يه كيتى و پارتى يه، له به ره وه ي يه كيتى و پارتى نه به به رنامه و نه نوميدى ناينده ي به ده ست گرتنى ده سه لات و سه ربه خويى كوردستانيان هه يه، نه ستراتيزى ناينده خوازشيان هه يه، له به ره وه له سه ر رابردوو ده زين، گه رانه وه له كوئه ستى هه ردولاياندا گه رانه وه يه بؤ رابردوى زيرين، چونكه گومان له وه ده كه ن بتوانن هه نكاوى له وه زياتر بنين كه باپيرانيان ناويانه، كاتيكيش ده گه ريئه وه بؤ نه و يادوه ربه پر له شكسته رووبه رووى قه يران و كيشه كان ده بنه وه و جاريكى دى روى نه و كيشانه له كوئه ستياندا زيندوو ده بيته وه و رابردوى پر له شكست و كاره سات له ئيستادا خوى ده نوينيه وه، به ئى روى كيشه ي رابردوو، كيشه ي سه رده مى جه نكي نيوان براكان له سه ر كورسى ميرنشينى بابان پاشى سه دو حه فتا سالى له نيوان دوو نوينه رى هه ردوو ريبازى (قادري و نه قشبه ندى) كه (مام جه لال و كاك مه سعود) ن زيندوو ده بيته وه، بارزانيه كان ده يانه ويته توله ي نه و رووداره ميژوييه له تاله بانيه كانى نوينه رى شىخ ماف و ريبازه كه ي و بابانه كان بكه نه وه و ناواره ي دووره ولانايان بكن، تاله بانيه كانيش

(یہ کیتی) دہ یانہ ویت ہر روہ کو چون نہ و سہ روہ ختہ رابہ رانی ریباڑہ کہ یان (قادر) توانیویانہ مہ ولانا ناوارہ بکن و بہ ربہ سستی پھر سہ ندنی نہ قشبه ندی بکن ديسان به هه مان شیوہ جاریکی تر (بارزانی و پارسی) نوینہ ری مہ ولانا خالیو ریباڑہ کہ ی ناوارہ بکن نہ و .

نہ م لیکنانہ وہ یہ زیاتر پشت بہ باری کونہ سستی ہر ربہ کہ لہ موریدو دہ رویشی و سؤفیہ کانی نہ و دوو ریباڑہ دہ بہ سستیت و ناشکریت پشت گوئی بخریت لہ لیکنانہ وہ ی کیشہ ی نیوان نہ و دوو لایہ نہ دا. وہ ک پیشتر ناماڑہ مان بؤ کرد لہ بہر بالادہ سستی ریباڑی قادری و کہ سیہ تی شیخ مارف ریباڑی نہ قشبه ندی نہ یثوانیوورہ وہ کو نہ وہ ی مہ ولانا مہ بہ سستی بووہ بہ باشی لہ سنووری قہ لہ مرہ وی باباندا جئی پئی ی خوی بکاتہ وہ، گہرچی خودی مہ ولانا خالید جافی مکایہ ئی یہ و خہ آکی ناوچہ ی قہ رہ داغ (زہ رداواوی) نہ وسای سنووری قہ لہ م رہ وی بابانہ، ہہ ریوہ خودی مہ ولانا باش لہ وہ تیگہ یشتوورہ و بہ شی ہر رہ زوری چالاکسی خوی ناردوتہ دہ رہ وہ ی سنووری قہ لہ م رہ وی بابان بہ تایبہ تی لہ کوردستاندا پہ لی بؤ ہہ ولیرو ہہ ورامان و رزہ لاتی کوردستان و باکور ہاویشتوورہ، لہ گہ ل نہ وہ شدہ بہ شیکی گرنکی دانی بؤ بلاکردنہ وہ ی ریباڑہ کہ ی لہ بہ غذای شام بووہ، نہ مہ ش زیاتر رک و کینہ ی قادری یہ کان و شیخ مارفی خہ ستہ کردوتہ وہ، کہ ہہ مان وینہ ئیستا لہ عہ قئبہ تی یہ کیتی و پارسی زیندوہ و گہ ریباڑی بکریت ریگانانہ نہ ہیچ کہ س لہ لایہ نہ کہ ی تردا کاربکات، نہ و دہ سہ لاتی کہ شیخ مارف بہ پالپشتی میرانی بابان بہ دہ سستی ہیئاوہ سنووری کارکردنی مہ ولانا پیڑہ وی نہ قشبه ندی لہ سنووری قہ لہ م رہ وی باباندا تہ سک کردوتہ وہ، نہ وہ ش لہ لایہ ک ئیستا لہ کونہ سستی یہ کیتی دا زیندوورہ و پئی یان وایہ خہ لکی سلیمانی بہ تایبہ تی و سؤرانی بہ گشتی یووستہ لہ گہ ل یہ کیتی بن و پارسی بوون بہ نہ نگے سہ یر دہ کھن، ہہ رہ کہ ہہ مان دیارہ لہ کونہ سستی نہ قشبه ندیہ کاندا (پارسی) جوڑہ گیانیکی رک و کینہ ی بہ رامبہر بہ دانیشتوانی سنووری نہ و قہ لہ م رہ وہ خولقانداوورہ وادہ روانن ہہ رکہ سینک بہ تایبہ تی لہ لیسانی و لہ سنووری قہ لہ م رہ وہ ی نہ وسای باباندا بہ گشتی نوینہ ری شیخ مارف و شایانی تولہ ئی کردنہ وہ یہ.

نہ گہر سہ رنجی رومی تیروانینی ئیستای (پارسی) وہ کو نوینہ ری نہ قشبه ندی بدہ ین دہ یانہ ویت لہ سنووری قہ لہ م رہ وی یہ کیتی دا کہ زیاتر قہ لہ م رہ وی نہ وسای بابانہ جئی پئی خویان بکن نہ وہ، نہ بہ رامبہری نہ وہ دا (یہ کیتی) وہ کو نوینہ ری قادری قہ لہ م رہ وی بابان بہ زہ مینہ ی سہ رکہ کی دہ سہ لاتی خویان دہ زانن و زورجار کہ دروشمی بالادہ ست بوونیان لہ و سنووری دا بہ رز دہ کہ نہ وہ دہ یانہ ویت بلین نہ وہ پئگہ ی ئیمہ یہ، ہہ رچون نہ وسای جئی دہ سہ لات و نفوزی شیخ مارف و قادری بووہ، بہ مہ سیہ کی دی و لہ بہر رووناکسی نہ م تہ رزہ بؤچوونہ دا ہہ رہ می ہہ رہ کہ لہ و دوولایہ تہ خہ سلہ تی حیضیایہ تی لہ دہ ست دہ دات و سہ رباری خہ سلہ ت و پہ یوہ ندی خوین و دہ مارگیری کہ لہ خانی بہ کہ مندا دہ ست نیشانمان کرد، خہ سلہ تی سؤفیٹی بؤ نہ قشبه ندی یہ کان (پارسی) دہ رویشیش بؤ قادری یہ کان (یہ کیتی) جیگای ریگخستن و ہہ یکہ لی حیضیایہ تی دہ گرتہ وہ، ہہر لیرہ شہ وہ لق بہ گویڑہ ی پارسی دہ بیٹہ خانہ قاو مہ لہ ندیش بہ گویڑہ ی یہ کیتی دہ بیٹہ تہ کئی، لیرہ شہ وہ رومی شاراوہ ی کیشہ ی نیوان ہہ ردوولا ناشکراتر دہ بیت کہ دہ بیٹہ کیشہ ی نیوان تہ کئی و خانہ قا.

پنم باشہ بؤ زیاتر بہ ہیژکردنی نہ م بؤچوونہ نمورنہ لہ قسہ ی ہہ رہ کہ لہ مام جہ لال و کاک مہ سعود بہینمہ وہ کہ زیاتر لہ و نموونانہ دا باری نہ سستی ہہ رہ کہ یان خوی ناشکرا دہ کات و لہ وکاتہ شدہ نہیئی پشتی پھر دہ بہ دیار دہ کہ ویت، مام جہ لال لہ جاریکی نیمچہ تورہ بووندا لہ گہ ل جہ ند نووسہ ریگ زستان سالی ۱۹۹۳ لہ قہ لآچولان دہ لیت: نہ گہر من نہ قشبه ندی و چہ لہ بیم لہ گہ ل بوایہ مانای ہہ موو کورد لہ گہ ل بوو. لہ بہ رامبہر نہ م وتہ ی مام جہ لال دا، کاک مہ سعود لہ پایزی سالی ۱۹۹۳ و لہ سہ رداونیکیدا بؤ سلیمانی کہ بؤ پیاوماقولانی شار دہ دوا گوئی: کہ من ہاتم بؤ سلیمانی دہ بوو لہ خانہ قای مہ ولانا نابہ زیمایہ چونکہ ئیمہ نہ قشبه ندین و نہ ویش خانہ قای ئیمہ یہ، بہ لآم لہ بہر نہ وہ ی خہ لکی سلیمانی سوزیان لہ گہ ل تہ رفقہ تی، خوینانہ ی و (مہ بہ سستی قادری یہ) بؤ ریژگرتنی ہہ سستی نہ وان لہ کاک نہ حمہ دی شیخ داہہ زیم، رہ نگہ لہ رووکہ شدہ ہہ رہ کہ لہ و دوو قسہ یہ گرنکی یہ کی نہ وتویان نہ بیت، بہ لآم کاتی لیکیان بدہ یینہ وہ نہ وچہ ند راستی یہ کی شاراوہ ناشکرا دہ بیت.

مام جہ لال لہ قسہ کہ یدا کورد دہ کات بہ دوو بہ شہ وہ، بہ شیکیان نہ قشبه ندی چہ لہ بین، بہ شہ کہ ی تریشی لہ گہ ل نہ ون واتہ یہ کیتین، بہ م پئی یہ کورد دہ بنہ دوو بہ شہ وہ، نہ و بہ شہ ی لہ سہ نگہ ری یہ کیتی دان و نہ و بہ شہ ی لہ سہ نگہ ری دژی یہ کیتی دان واتہ سہ نگہ ری نہ قشبه ندی و چہ لہ بی، چہ لہ بییش نہ و گرنکی یہ یان نی یہ رہ نگہ تہ نہا لہ بہ رہ نہ وہ ی ناویان ہاتبیت کہ دہ ولہ مہ ندہ کانی ہہ ولیر دہ گرتہ وہ و نہ وانہ ش بہ پئی ستراتیژی ناشکرای پارسی و مہ یل ژبان لہ گہ ل بہ غادا دہ نگیان لہ گہ ل پارسی یہ چونکہ نہ وان دہ یانہ ویت کاربیری بازگانیان لہ گہ ل پایتہ ختی عیراق بہ دہ وام بیت، بہ واتا لہ تیروانینی مام جہ لالہ وہ کورد دوو بہ شن نہ قشبه ندی کہ دژی نہ من، نہ وانے تر جگہ لہ نہ قشبه ندی کہ چہ ستہ ی نہ و ہہ رہ مہن کہ خودی مام جہ لال لہ لووتکہ یدایہ واتہ قادری یہ کان لہ رووی بہ رامبہر داناہیانہ وہ بہ نہ قشبه ندیہ کان.

لہ قسہ کہ ی کاک مہ سعودیشدا ديسان نہ وہ دہ رنہ کہ ویت کہ خہ لکی سلیمانی ہہ موو قادرین و دہ رویشی ریش دریزی تہ کئی کہ ی کاک نہ حمہ دی شیخن بؤیہ نہ ویش بؤ نہ وہ ی ریزی ہہ سستی نہ و دہ رویش گہ لہ بگریٹ لہ بری خانہ قا لہ مرکزہ وتی گہ ورہ (کاک نہ حمہ دی شیخ) دادہ بہ زیت. لہ تیگرای دہ رنہ نجاسی نہ م دوو وتہ یہ وہ نہ وہ مان بؤ دہ رنہ کہ ویت کہ پرنسپپ و بنہ ماکانی نہ و دووریبازہ لہ پانتایی کونہ سستی ہہ ردوولادا زیاتر لہ ئایدیولوزیای حیضیایہ تی نامادہ بوونیان ہہ یہ و کاردہ کھن، مادہ م (نہ ست) یش بوونیتہ پانتاییہ ک بہ و تہ رزہ بؤچوونانہ کونترول کرابیت، نہ و نامادہ بوونی نہ وہ شی تیدایہ کہ پانتاییہ ک بیت بؤ ہہ لگرتنی کیشہ ی سہ رہ تاو نہ و سہ رہ مہ ی نہ وسای نیوان رابہ رانی نہ و دوو ریباڑہ و ہہ رہ کہ ش لہ لایہ ک دہ یہ ویت خوی سہ رکہ وتن بہ دہ ست بہینیت، لہ لایہ کی تریشہ وہ نوینہ ری مہ ولانا دہ یہ ویت تولہ ی خوی لہ نوینہ ری شیخ مارف بکاتہ وہ، ہہ روہ ہا نوینہ ری شیخ مارقیش خوی پئی نوینہ ریکی راستہ قینہ نابیت، نہ گہر نوینہ ری مہ ولانا ناچاری ناوارہ بوون نہ کاتہ وہ،

واته له روانگه ی ریبازی ته سه و فیه کیشه ی نیوان یه کیتی و پارتی کیشه ی نیوان مام جه لال و کاک مه سعوده واته کیشه ی نیوان شیخ مرفی نودی و مه ولانا خالیدی جافی مکایه ئی یه.

پیم باشه نمونه یه کی له به رچاو بۆ رۆئی دیاری ریبازی قادری و نه قشبه ندی له پیکهاتن و ده سه لاتی یه کیتی و پارتیدا بهینمه وه. له ماوه ی شه ری نیوان پارتی و یه کیتی که له سه ره تای مایسی (۱۹۹۴) دا هه لگیرساو تاکو نه مروش که ناوه راستی مانگی مارتی (۱۹۹۵) ه پارتی به هیج شیوه یه که نه یتوانیوه له و شوینانه دا خۆی پپاریزیت که چی ده سه لاتی ریبازی قادری بوون وه کو سلیمانی و ده ورپوه ری و کۆیه و ته نانه ت به شیک له دۆئی خانه قاو ناوچه کانی چوندیان و ره واندوزیش، به هه مان شیوه یه کیتیش نه یتوانیوه ده سه لات به سه ر نه و ناوچه ناوچه بکات که چی ده سه لاتی نه قشبه ندی بووه وه کو هه له بچه و ناوچه ی هه ورامان، نه مه ش نه وه ده گه یه نیت که هه ریه که له و دوریبازه سه رباری نه وه ی که ریبازی ته سه و فن به لام خه سه لتی سیاسی بوون و جوگرافی بوونیان وه رگرتوووه و له م رووه شه وه تیکه لای ستراتیژی ته خیلایه تیش بوونه ته وه که به ره له هه موو شتی که ستراتیژی پاراستنی جوگرافیای خیل و هه ریمگیری یه وه ستراتیژی که ش، به پینچه واته ی ستراتیژی نه ته وه ییه وه که یه کگرتنه، بریتی یه له دابه ش بوون.

نه گهر سه رنج له جینگاپندان و گرنگی پیدانی هه ریه که له پارتی و یه کیتی به هه ردوو ریبازی نه قشبه ندی و قادری و له دوی دامه زانندی حکومه تی هه ریم بده یین زیاتر نه وه مان بۆ ناشکرا ده بیته که چۆن هه ردوولا له به رنامه و ستراتیژی خۆیاندا په یوه ست بوونیان به ریبازی ته سه و فی خۆیان وه به هیندگرتوووه. پارتی ژماره یه کی له به رچاوی له نه قشبه ندی یه کان له نیو په رله مان و حکومه تی هه ریمدا داناوه، به هه مان شیوه یه کیتیش گرنگی به قادریه کان داوه و له داموده زنگاکاندا جینگای پیداون، سه رۆکی پارتی وه کو رابه رو راویژکار له شیخانی نه قشبه ندی به گشتی و شیخ عه دنان به تایبه تی ده روانی، سه رۆکی یه کیتی به ده ستی خۆی (جبه ای) شیخایه تی خسته سه رشانی کوری شیخ قادری چوینسه و له شاریکی وه کو سلیمانیدا شیخ داراو شیخ باباطاهیری حه فیدی کردوته سه رپه رشتیاری مه لیه ندی کۆمه لایه تی یه کیتی نیشتمانی له کاتیکدا له شاری سلیمانیدا که شاریکی هینده گه وره نی یه نه و دوو پیاوه نه گه ر نه وه ی شیخ مه حمود نه بوونایه که س ناویشی نه ده زانین، ره نگه جینگای خۆی بیته ناماژه بۆ نه وه بکه یین ته نانه ت رژیمی داگیرکه ری عیراق له مه جلیسه کارتۆنیه کانی یاسادانان و چی به چی کردنی ئۆتۆنۆمه لدا حیسابی مه سه له ی قادری و نه قشبه ندی کردوووه و له به رامبه ر یه کتردا داینان و ده سه لاتی پیداون.

دیسان پیم باشه نمونه یه کی تر له سه ر دوو مزگه وته دیاره که ی سلیمانی (مزگه وتی گه وره- ته کئی ی قادری او خانه قای مه ولانا خالید (خانه قای نه قشبه ندی) بهینمه وه، له سه رده می بابانه کانه وه مزگه وتی کاک نه حمه دی شیخ (مزگه وتی گه وره ی نیستا) خه تیبه کانی تاکو سالانی په نجاکان قادری بوون. مزگه وتی خانه قاش له سه رده می دروستکردنیه وه خه تیبه کانی نه قشبه ندی بوون تاکو ده ورپوه ری کۆتای هاتنی جه نگی جیهانی یه که م و ده سه لاتداریوونی شیخ مه حمود له سلیمانیدا، به لام له گه ئ نه وه شدا هینستا شیخ مه حمودیش نه وه ی بۆ نه سه پیندراوه که مه لایه کی شیخی قادری بکاته خه تیبی خانه قا به لکو زانایه کی وه کو شیخ عومهری قه ره داغی (ابن القزه داغی) کراوه ته خه تیب و ماموستای خانه قای مه ولانا که له شیخانی مه ردۆخیه و نه و عه شیره ته ش له ده ره وه ی هه ردوو ریبازی قادری و نه قشبه ندی بوون (۲۹) مه مان شیوه دوی نه وه ی که بنه ماله ی شیخ مه حمود نه و ده سه لاتیه یان نه ما به تایبه تی له سالانی په نجاکان به دواوه، چی تر حکومه تی عیراقی له دوی نه وه نه گه راوه شیخیکی قادری بدۆزیته وه و بیکاته خه تیبی مزگه وتی کاک نه حمه دی شیخ، به لکو به هه مان شیوه ی خانه قای مه ولا خالید خه تیبیکیان له شیخانی مه ردۆخی بۆ مزگه وتی کاک نه حمه دی شیخ هه لبرژارد که نه ویش شیخ محه مه دی قه ره داغی بوو که به (خخلیب) به ناوبانگه و وه ک گوتمان مه ردۆخی له ده ره وه ی هه ردوو ریبازن، تاکو دوی راپه رینی (۱۹۹۱) سیمای ناشکرای قادری و نه قشبه ندی شاراووه بووه. به لام هه دوی راپه رین، پارتی مه لایه کی نه قشبه ندییان کرده وه به خه تیبی مزگه وتی گه وره که مه لا صالحه، له هه مووشی ناشکراتر دوی شه ری نیوخۆی کوردستان و ده رکردنی پارتی له سلیمانی و رۆیشتنی مه لا نه حمه د له گه ئ حیزیه که یدا، هه رچۆن له سالانی بیستدا شیخ مه حمودی حه فید نه مات مه لایه کی قادری بکاته خه تیبی خانه قای مه ولانا، هه مان شیوه یه کیتیش نه مات مه لایه کی قادری بکاته خه تیبی خانه قا، به لکو وه کو دووباره کردنه وه ی هه مان به رنامه ی سه رده می شیخ مه حمود مه لا شیخ که مالی شیخ بابا عه ئ ته کئی ی قه ره داغیان کرده خه تیبی خانه قا که نه میش له ده ره وه ی هه ردوو ریبازی قادری و نه قشبه ندی یه. نه م کاره ی یه کیتی هاوشانه له گه ئ سپاردنی بنکه کانی لوق و ناوچه ی پارتی له سلیمانی به حیزیی شیوعی و حیزیی سۆشیالیست که واته لییره وه نه وه ناشکرا ده بیته هه ریه که له یه کیتی و پارتی به هه مان چاوی لوق و مه لیه ند سه رنجی خانه قاو مزگه وتی گه وره ده دن و خه تیبی نه و دوو مزگه وته ش به وین یه ناسنامه ی مه لایه تی له ده ست ده دن و ناسنامه ی سیاسی هه لده گرن، خه تیبی خانه قا هاوشانه له گه ئ لیپسراوی لوق و خه تیبی کاک نه حمه دی شیخیش هاوشانه له گه ئ لیپسراوی مه لیه نددا، ئالییره وه گوتهاری نیابینی و ریبازی ته سه و ف له پیکهاته ی یه کیتی و پارتی دا ده بیته رۆجی به رنامه و ریکخستن و هه یکه ئ حیزیی و ستراتیژی ته نیش کردن.

نه گه ر سه رنجی تیروابینی هه ریه که له یه کیتی و پارتی بده یین بۆ رابردوی بژوتنه وه ی نه ته وه یی کورد نه وای دیسان جاریکی تر نه وه مان بۆ ناشکرا ده بیته نه وه نده ی هه ر یه که یان گرنگی به رابه رانی تری بژوتنه وه ی کوردایه تی ناده ن، هه ریه که رابه رانی ریبازه که ی خۆی له رابردوووه وه ده گوازیته وه بۆ ساته وه ختی نیستا، نه وه ش به مه به ستی به ره فزکردنی نه و که سانه له رابردوی ریبازه که یاندا تا ناسنامه ی ناماده بوونی خۆیان له نیستادا نیشان بده ن.

له و روانگه یه وه پارتی تاکو نیستاش به پیرۆز له مه ولانا خالیدو شیخ ته های نه هری و شیخ عوبه یدولای شیخ عه بدولسه لامی بارزان و شیخ نه حمه د ده روان و هه کو شیخی ریبازی نه قشبه ندی، هه رده م له هه ولدانی به ره مژکردنی خوالیخۆشبوو مه لا مسته فا

دان و بگره گرنگی یه کی زوریش به ئیدریس به رزانی ده دهن و وه کر ره سزی دووه می بزوتنه وه ی کوردایه تی ئی ده روانن گه رچی فاکته ری سه ره کی دروست که ری ئه م ته رزه بۆچوونه یردنی یه له په یوه ندی خوین و ده مارگیری و ره چه له ک (نه سه ب) که وه کو ره گه زی خیلایه تی ده ور ده بینن. به لام زورچار ده بینن پارتی وه کو نایدیولژییای خیل بارزانی و به کاریگه ری نه قشبه ندیتی گرنگی به شیخ عوبه یدولای نه هری و شیخ عه بدولقادی شه مدینان ده دات نه ک له به ر نه وه ی که رابه ری بزوتنه وه ی کوردایه تی بوون له سه ر وه ختیکدا، که چی به ناچاریش پارتی ناوی قازی محه مه دو شیخ مه حمودی حه فید ناهینیت. له کاتیکیدا به هه موو پیودانیک روئی شیخ مه حمود قازی محه مه دو گه لیک له شیخ عوبه یدولای شیخ عه بدولقادر گرنگتر بووه، هه لبه ته لیره دا مه به ست هینانه خواره وه ی شوینی دیاری نه هری و شه مدینی ئی یه به نه ندازه ی دهرخستنی شوینی نه و پالنه ره ی که له پشته وه کارده کات بۆ دروستکردنی نه و جیاوازییه.

به هه مان پیودانگ (یه کیئی) اش زیاتر له هه ول و ته قه لای به ره مزکردنی نه و که سانه دایه که سه ره به ته رقه تی قادری بوون و له بزوتنه وه ی کوردایه تیشدا روئیکی دیاریان هه بوو، له پیش هه موویانه وه شیخ مه حمودی حه فید، به ره مزکردنی شیخ مه حمود له لایه ن یه کیئی یه وه زیاتر له ژیر هیزی پالنه ری ریباری قادری دایه، واته شیخ مه حمود له تیروانینی یه کیئی یه وه نه و ره وحه ی رابردووه که له ئیستادا چه سته ی کورد ده بزویئی. دروستکردنی چه ندین په یکه رو له سنوور به دهر گه وره کردنی مه مله که ته وه همی و ویرانه که ی شیخی نه مرو پیدانی نازناوی (نه مرایش له سنووری دروستکردنیکی ناشایسته و ناواقعی تپیه رناکه ن، گه وره کردنی نه و مه مله که ته ی که ده سه لاتی له سنووری شماره وانی سلیمانی تپیه ری نه ده کرد، له کاتیکیدا به هه موو پیودانگیک (جمهوریه تی کوردستان) له سه رده سستی قازی محه مه دو گه لیک له مه مله که ته که ی شیخ مه حمود فراوانتر گرنگتر بووه که چی یه کیئی هه مان شیوه ی پارتی هیچ گرنگی یه کیئی پی ناده ن، چونکه نه و نزیکیه ی له نیوان تاله بانسی و شیخ مه حمود ریباری قادری دا هه یه نه و نزیکی و یه گگرتنه وه یه له نیوان تاله بانسی و قازی محه مه دو نی یه. شیخ مه حمود شیخی ریباری قادری و له نه وه ی شیخ مارف و له نه سه بی سه یده کانی به رزنجه یه تاله بانیش شیخی به رمالن له سایه ی ریباری قادری دا، پیم باشه نموونه یه کیئی زیندو له سه ر رای مام چه لال دهرباره ی جمهوریه تی کوردستان بهینمه وه، له یادی چل و حه وت سانه ی نه و کۆماره دا لاپه ره ی سی ی کوردستانی نوئی ژماره (۲۹۷) روژی ۱۹۹۳/۱/۲۲، و تارکی زور کورتی به بۆنه ی یادی دامه زرانندی نه و کۆماره وه بلاوکرده وه، له وتاره که دا به رسته یه ک هیوای سه ره به خۆیی کوردستان خواسترا بوو، مام چه لال بۆ ژماره ی دواتر روونکردنه وه یه کیئی له هه مان روژنامه و له لاپه ره ی یه کدا بلاوکرده وه و نژی نه و وتاره ی لاپه ره ی سی و داوای لیکولینه وه ی له نووسه ری وتاره که کردبوو، (هه ره ک په سه رزاریش چه ندچارنک دهرباره ی کردبووه وه که نه و که سه دوژمنی کورده و تاجوری پینجه مه له روژنامه که داو ده بی محاسه به ی تووندبکریت) لیره دا پیم باشه ده قی نه و چه ندرسته یه ی وتاره که ی کوردستانی نوئی و روونکردنه وه که ی مام چه لالیش بجه مه پیش چار له وتاره که ی کوردستانی نوئی دا هاتوه: نه مروش له م یانه پیرۆزه دا هیوادارین نه و نالیه ی که قازی به رزی کرده وه له ناینده یه کیئی نزیکیدا به سه ر کوردستانی سه ره به خۆدا شه کاوه ببینن (۲۰) له ژماره ی دواتر دا مام چه لال به م شیوه یه نژی سه ره به خۆی کوردستان و ته نانه ت ناوات بۆ خواستنیسه ده وه ستیت له کاتیکیدا پیشتر مام چه لال بۆ پشتگیری کردنی رایه کیئی له م جۆره ی کاک نه و شیروان مسته فا که به نژی قسه کرا کتیییکی به ناوی (مافی خه ون ببینن...) نووسی. مام چه لال له روونکردنه وه که یدا ده ئیت: له و وتاره دا لادانکی روون و ناشکرا له ریبار و سیاست و دروشمه کانی ی.ن.ک به دی ده کریت، نه وه نده ش سه یره نه گه ر پیاو له نیازیکی گومان بکات ده بی به گیره شیوینی بدریته قه له م، یان به ناوکردنه ناشی پروپاگه نده ی دوژمنانی بزاین، نه ویش به م جۆره یه له دوو شویندا باسی سه ره به خۆیی کراوه وه ک دروشم و ستراتیژ که چی له راستیدا ستراتیژی جولانه وه ی دیموکراتی خه لکی کوردستان خۆی له مافی چاره ی خۆنووسیندا ده نویتیت که نه ویش به چه ندین شیوه ده شی به کاربهیندریت، وتاره که درایه که شی به وه ده هیندریت که ناوات ده خوازی بۆ (کوردستانیکی سه ره به خۆ) که چی دروشمی ئیمه (ی.ن.ک) به ره ی کوردستانی فیدرالیه له چوارچۆیه ی غیراتیکی دیموکراتیدا، نه وه پروپاگه نده ی دوژمنانی دیموکراسی و کوردستانی فیدراله ده یانه وئ مه سه له که مان به جیاپوونه وه بده نه قه له م، بۆیه به تووندی ره خنه تان ئی ده گرم (۳۱).

من نامه ویت دهرباره ی ئاوه ژووکردنه وه ی پرنسیپیه کانی مافی بریاردانی چاره نووس له لایه ن مام چه لال و که سانی تریشه وه قسه بکه م، چونکه بریاردانی مافی چاره نووس نه گه ر بۆ سه ره می لینین نازادی دان بوو بیت به گه لی بن ده ست له بریاردان بۆ جیاپوونه وه یان ژیان له گه ل نه ته وه ی سه ره سدا، نه وه میژووی حه فتاسالی دوا ی لینین سه لماندی که ناکریت دوو گه ل له سای ده وله تیکدا بژین به نازادی، به لام سه ره کردایه تی سیاسی باشووری کوردستان له به ر لاوازی خویمان و هه ست به (دونیته) کردنیان له رووی داگیرکه رانی کوردستاندا په نا بۆ گۆزینی ده قه میژووییه کانی که لتوری سیاسی دنیا ده به ن و ته نها بۆ رازی کردنی ئی دوژمنانی کورد هه رچۆن ناستامه ی بزوتنه وه ی رزگاری خوازانه ی کوردیان شیواندووه تاره ها نه ویش ده شیوینن. به هه رحال گرنگ له روونکردنه وه که ی مام چه لال دا نه وه یه له نیوانی نه و و کاک مه سعوددا واته له نیوان یه کیئی و پارتیدا هیچ جیاوازییه کیئی به رنامه و ستراتیژ له نارادا نی یه، که واته ئیستا نه وه ناشکرا ده بیت که کیشه ی نیوانیان له سه ر بنه مای به رنامه و ناینده ی کوردستان و ستراتیژ بۆ دارشتنی ئی یه، هه ر بۆیه لیره وه زیاتر بنه مای هه ردوو بۆچوونی ده مارگیری و خوین (واته خیلایه تی او ریباری ته سه وف بۆ پشت پی به ستن بۆ کیشه ی نیوان هه ردوو لایان به هیزتر ده بیت.

وه ک گوتمان هه ره که له پارتی و یه کیئی (نه قشبه ندی و قادری) له هه ول و ته قه لای دروستکردنی ره مزدان بۆ رابردوی خویان و ده یانه ویت (ره مزه تیکه کاوه کانی رابردوی بزوتنه وه ی نه ته وه یی کورد) (۲۲) که وه بکه ن و گیانی زیندوو بوونه وه یان بکه ن به به ردا، که ده شی نه مه ش له ژیر کاریگه ری دوو پالنه ردا بیت، یه که میان به مه به سستی خۆگردان به رابردووه وه له نه تجماسی

ترسی هه ستکردن به شکست و سرینیه وه و ناناماده بوون له ساته وه ختی ئیستا داو له ئیستاشه وه بۆ ئاینده، هه ستکردنی لوتکه ی هه ره مه کانی هه ردیولا (بارزانی و تاله بانى) به وه ی که ناتوانن به نه ندازه ی نه و ره مزه تیکشکاوانه ی که نه مان ئیستا ده یان که ن به ره مزى رابوونه وه و شکۆمه ندی بۆ کورد جیکه وتیان له سه ر پانتایی میژووی سیاسی کوردستان دیارینت. ناشکرتر بلین هه ریه که له بارزانی و تاله بانى خه ونى نه وه ده بینن که بگه یشتنايه ته ناست وپله ی شیخ عوبه یدولای نه هری و شیخ مه حمودى چه فیدو مه لامسته فای به رزان و قازى محه مه د، له کاتیکدا نه وه ی هه ریه که له م سه رکردانه ی بزوتنه وه ی کوردایه تی له کاتیکی دیاری کرادا به ده ستیان هیناوه یان له پیناوی دا خه باتیان کردوه بۆ ئیستای کورد جگه له به هایه کی زۆر لاوازی مینۆکی (مه عنه وی) هیچی تر ناگه یه نیت، که چی له کۆنه ستی نه ته وه یی کوردا هه ریه که به را به رو سه رکرده ی مه زن ئی یان ده روانییت. هه ریه که له به رزانی و تاله بانیش چاک ده زانن که شتیکیان بۆ کورد به ده ست نه هیناوه که شایانی خۆ پێوه هه لکیشان بیته، به لکو به پینچه وانه وه زیاتر ویرانبوون و به که لاوه بوونی باشووری کوردستان و له بارچوونی بزوتنه وه ی رزگاری خوازی گه لی کورد له م به شه داو خه ساندنی رۆحی رابوونه وه و تیکدان و هه ره س پئی هینانی یه کیتی نه ته وه یی و ستراتیییه تی نه ته وه یی کورد له ماوه ی سی سائی رابردودا له نه نجامی کیشه ی نیوان نه و دوو بنه ماله (به رزانی و تاله بانى، نه و دوو ریبازه قادری و نه قشبه ندی، نه و دوو لایه نه پارتی و حیزبی (مه لایى و جه لالی) نه و دوو ریکخواه (پارتی و یه کیتی) ادا گه یشته نه نجام. جا بۆیه هه ریه که له بارزانی و تاله بانى نه و سه رکردانه ی رابردوو که شتیکی وه هاشیان ده سه به ره نه کرد، ده که نه ره مزى نه مری و شکۆمه ندی به و هیوايه ی خۆیشیان بگه نه نه و ناستی به ره مز بوونه و نه مری بۆ ئاینده یان مسۆگه ر بکه ن. دیاره به پئی ی دیره شیعره که ی گۆرانیش (به ئی، دیاره، له ناو قه ومی به سیتا قه دری سنعه تکار / وه کوو عه کسی قه مه ر وایه له ناو چه وزکی لیخندا (۲۳) هه رچۆن زاناو دانا به هایه کی ئی یه، هه ر به پینچه وانه کردنه وه ی نه م بیروکه یه ش له ناو قه ومی به سیتا بوون به ره مز ناسانه، کاتئ قه وم هه موو ده رویش بیته، به یه کترى به کوشتی بده یت به ناوی کوردایه تی و نیشتمان به ره ریه وه پئی ی واییت له سه ر چه قه و شه هیده، ماده م له هیلی ته ریفه تی من نیت باشترا وایه و بگره پنیوستیشه نه بیته.

به ئی هه وئدانی هه ریه که له تاله بانى و بارزانی بۆ به ره مزکردنی رابه رانی رابردوی ته ریفه ته کان (قادری و نه قشبه ندی) نه و هیوايه ی له پشته وه یه که خۆیشیان نه و شه ره فه یان پئی ره وا ببینریت له کاتیکدا له رووی نه واندا نه مان هه ست ده که ن ده که ونه په راویزی میژووی نامیژووی نه وان و کوردیشه وه گه رچی نه وانیش شتیکی نه وتزیان نه کرد، ئیستا نه وان ده که نه ره مزى نه مری و (لوتکه) به و هیوايه ی ره مزى نه مری (گردۆلکه یی) اش به شانی خۆیان بیریته، نه وه ش هۆکارکی تری کیشه ی زه قی نیوان یه کیتی و پارتی یه له سه ر ره مزه کانی رابردویان، هه ریه که ده یه ویت رابردوو و ته ریفه ت و خیلئ خۆی پیرویکات، نه وه ش ده بیته مایه ی دروستکردنی کیشه له سه ر ده سه لات و نفوزکی وه همی کات به سه رچوو، هه ره وه ک چۆن له سالی ۱۹۹۲ یه کیتی و پارتی به ناوی په رله مانه وه سه وداگه ریه کیان کردو له سه ر نه وه ریک که وتن که له ده زگا و دامه زراوه حکومه تیه کاندایینه ی (شیخ مه حمودى مه لامسته فا) پیکه وه هه لواسرا بیته به لام به مه رچیک رووبه رو قه واره ی وینه کان یه کسان بن و له یه ک ناستیشدا هه لواسرین، به لام نه وه ش هه ر بووه مایه ی کیشه و ته قینه وه ی نیوان ده رویش و سؤفیه کانیان له نیو داموده زنگاکاندا. که واته ریشه ی به شیکى تری کیشه ی نیوان یه کیتی و پارتی له زه مه نی رابردودا، له کاته به سه رچوووه کاندایه چه قیوووه له سه ر به ره مزکردن و گه ووه کردن و پیروکردنی رابه رانی ته ریفه ت و باپیرانی هه ردوولایانه، هه ر له سه ر بنه مای نه م کیشه یه یه که پارتی گرنگی زۆر به نه قشبه ندی یه کان ده دات و ته نانه ت له نیولستی پارتیدا له یه که م په رله مانی هه ریمی کوردستاندا ژماره یه کی له به رچا و له شیخانی نه قشبه ندی ده ببینن وه کو شیخ عه دنان و شیخ عه فان و... هه ره ها یه کیتیش به هه مان عه قلیه ت کاری کردوه و هه وئیداوه شیخانی قادری له نیو لیست و ریزه کانییدا جیگایان بیته وه له نموونه ی شیخ دارای شیخ جه لال بابا طاهیری چه فیدو شیخ سالار، شیخ محه مه دی شاکه لی و کاکى هیرانی و شیخ محه مه دی سه رگه لویی و... نه مه ش بۆخۆی بۆته هۆکارکی دی بۆ کیشه ی دروستکردنی نفوز له نیوان هه ردوولادا، ته نانه ت نفوزی قادری و نه قشبه ندی گه یشتۆته نه ندازه یه که جه ن نفوزی هه ریه که له و دوو لایه نه ش (ی.ن.ک و پ.د.ک) دیاری ده کات. سلیمانی و ناوچه کانی که رکوک و کۆیه و زیاتر نه و شوینانه ی له سنووری قه له مره وی باباندا بووه و پینگه ی ته ریفه تی قادری بووه ئیستاش پینگه و زه مینه ی یه کیتی یه و پارتی ناتوانییت جه ن پئی ی خۆی تیدا بکاته وه، هه ره وه ناوچه کانی جه ن نفوزو ده سه لاتى نه قشبه ندیش که زیاتر ناوچه کانی بادینان له باشووری کوردستان و باکوریش ده کریته وه له گه ل هه ندی ناوچه ی وه کو هه ورامان یه کیتی ناتوانییت پینگه ی خۆی تیدا بکاته وه، ده بینن یه کیتی ناتوانییت له رووی جه ماوه رو مه عنه وی و عه قلیه ته وه له ناوچه کانی هه وراماندا بالاده ست بیته چونکه پینگه ی ته ریفه تی نه قشبه ندی یه و به و پئی یه ش ده بیته شوین ده سه لاتى پارتی، هه ره وه ک پارتیش ناتوانییت له ناوچه کانی کۆیه و هیران و نازه نین و به شیکى زۆری (دۆلی خانه قا) چوندیان و ره واندوز بالا ده ست بیته چونکه پینگه ی ته ریفه تی قادرییه و به و پئی یه ش شوین ده سه لاتى یه کیتی یه.

ئیستا له بووی تیروانیی کاک مه سعوده وه شیخ عه دنانی نه قشبه ندی رابه رى ریبازی نه قشبه ندی یه له م به شه ی کوردستاندا هه ر له به ره وه ش زۆر گرنگی پئی ده دات و له زۆر بۆنه و مونساه به دا ده یخاته پینش خۆیه وه، بۆ هاوسه نگ کردنی نه و هاوکیشه یه ش مام جه لال گرنگی ته واو به شیخ کامیل شیخ قادری چۆیسه ده دات، هه لویستی هه ردوولایان به ناشکرا نه وه ده گه یه نیت که هه ریه که یان موریدی یه کیک له و دوو ته ریفه ن و مه سه له ی حیزبایه تی و به رنامه و ستراتییۆ جه ماوه رو کوردایه تی ده که ویته دواى نه و خاله گرنگه وه.

نه نجام :

نه نجامی نه و روونکردنه وه و شیکردنه وانه ی خراشه روو بۆ به هیزکردنی نه و دوو بۆچوونه ی دهرباره ی کیشه ی نێوان یه کیتی و پارتی له سه ره تاوه کردمانته بته ما بۆ دۆزینه وه ی بته ما گه وه ری و بته په تیه کانی کیشه ی نێوان هه ردوولا که بریتی بوون له نه سه ب (خیلایه تی) او ته ریفه تی ته سه وف، رووی هه ره سه ره تایسی و مانه وه ی بزووتنه وه ی نه ته وه یسی کورد له قۆناغه کانی پینش میژوودا ئاشکرا ده بیته ، له هه مان کاتدا نه وه دهرده که ویت که کیشه ی نێوان پارتی و یه کیتی کیشه یه کی میژوویی یه و بریتی یه له درنژیوونه وه ی کیشه ی نێوان نه قشبه ندی و قادری ، واته کیشه ی نێوان شیخ مافی ئودئی و مه ولانا خالیدی جافی مکایه لی - که نه ویش کیشه ی ده سه لات و نفوزی ته ریفه ته که یه که مجار له کوردستاندا له پایته ختی میرنشینی باباندا هه لداوه ، دوايش قادری توانیویه تی نه قشبه ندی فزی بداته دهرده وه ی سنووری میرنشینی بابان ، هه ر نه وه ش وه های کردووه که نه قشبه ندی وه کو ریبازی ته سه وفی سه رجه م کوردستان و گه لی کوردی ئی بیته واته سیمای نه ته وه یسی بوون به خۆی بگریته و هه موو پانتایی کوردستان بگریته وه ، چونکه له سه ره ختی بابانه کانشدا به توندی هه لئس و که وتی له گه لی کراوه وه کو گوتاری ئۆپۆزیسیونی ئی ماتووه له رووی سیاسه تی میرنشینی باباندا ، هه ر نه وه ش بۆته مایه ی خۆشویستن و به گرنه گ لیبوانین و وه رگرتنی له لایه ن خه لکه وه ، به لام قادری له به ره وه ی وه کو ته ریفه تی ناوه ندی ده سه لاتداری بابانه کانی ئی ماتووه نه یتوانیوه خۆشه ویستی جه ماوه ر بۆ خۆی مسۆگه ر بکات ، به لکو به پیچه وانه وه له لویست گرتنی قادری به رامبه ر به نه قه شبه ندی و ئاواره کردنی مه ولانا خالید له ژیر فشاری دوولایه نه ی شیخ مافی و میرانی باباندا رووی ته ریفه تی قادری له تیروانیی زۆربه ی خه لکی نه و سه ره خته ی کوردستانه وه دزیوکردووه .

تاكو ئیستا یه کیتی له تیروانین پارتی یه وه حیزبی ته ریفه تی قادری و جینشینیی میرنشینی بابان و درنژکراره ی حکومه ته که ی شیخ مه حموده ، له لایه کی تریشه وه له رووی نه سه به وه یه کیتی به تاله بانئ و به رزنجی ده زانیت و به تایبه تیش تاله بانیش شیخی به رمانن و له سایه ی سه ییدی به رزنجیدا بوون به شیخ بۆیه به چاویکی نزم سه ییری نه سه بی تاله بانئ و به و پئی یه ش یه کیتی ده کات ، لایشی وایه ده یان کادری سه ره وه ی یه کیتی که له دهرده وه ی نه سه بی سه ییدی برزنجه و تاله بانئ و ته ریفه تی قادری ماتوون ، هه مان ته قسی به ده رویش بوونی ریبازی قادری کۆی کردوونه ته وه ، به هه مان شیوه یه کیتیش پارتی به موریدی ته ریفه تی نه قشبه ندی ده زانن و پئی ی وایه قه له مره وی بابان جیگای نه وی تیدا نایته وه ، هه قی ره وای بۆ فه رمانزه وایی له سنووری قه له مره وی باباندا بۆ یه کیتی یه چونکه وه ک گوتمان نوینه ری بابان و قادری و شیخ مه حمودی هه فیدیشه .

له به ره م هۆکارانه ی سه ره وه چاره سه رکردنی کیشه ی نێوان یه کیتی و پارتی ته نها له سنووری وه همدا برونی هه یه ، برایه تی و هاوپه یمانی نێوانیان مایه ی گومانه و هه ر برایه تی و هاوپه یمان و ته بایی بوونیکیش له نێوانیاندا ناتوانیت نه و برینه میژوووییانه چاره سه ر بکات و به لکو رۆحی سه ختی ناکوکی نێوانیان له پانتاییه کانی نه ستی کۆمه لایه تی خۆیان و جه ماوه رو هه واداره کانیشیاندا به نه ندازه یه ک جیگیربووه که بواری سه وداگه ریشی له نێوانیاندا نه هیشتووه ته وه ، هه موو نه و هه ول و ته قه لایه نه شی به حیساب بۆ نه و مه به سته ده یده ن وه کو تاکتیک بۆ خه له تاندن و فریودانی جه ماوه ر خۆی ده نوینی ، نه ر جه ماوه ره ی که هه ردوولا له کاتی هه ست به لاوازی کردندا بیران ده که ویته وه و هاواری بۆده که ن و ده یکه ن به شاهیدو فرمیسی بو ده ریژن .

کیشه ی نێوان یه کیتی و پارتیش کیشه ی نه سه ب (خوین) و کیشه ته ریفه تی ته سه وه که ره گ و ریشه یه کی میژوویی هه یه له کوردستاندا و کۆتایی هاتنی به ستراوه ته وه به شوێشیکری رۆشنییری و ته کنۆلۆژییه وه که هه موو بته ماکانی خیل و نابووری خیل و به و پئی یه ش نایدیو لۆژیای خیلایه تی هه لوه شینیتته وه و (نایین و به رپوه بردن ایش هه ریه که جیگای راستی خۆی بگریته ، به واتا گوتاری نه ته وه یی و گوتاری نایینی هه ریه که بیته خاوه نی ناسنامه ی دروستی خۆی و به رپوه بردن و سیاسه ت راسته وخۆ بخاته نه ستۆی کاری دنیا بیه وه . نه و شوێشه ش پرۆژه یه کی فیکری رۆشنییری گه وره یه تاكو ئیستا بته مای زۆر سه ره تایشی دروست نه بووه .

به هاری ۱۹۹۵
سلیمانی

سه رچاوه و په راوێزه کان :

- ۱- مطاع صفدي - استراتیجیة التسمیة - دار الشؤون الثقافية العامة - بغداد - الطبعة الثانية ۱۹۸۶ ص ۱۴۱ .
- ۲- ابن خلدون - المقدمة - الجزء الثاني - ص ۴۹۳ .
- ۳- هه مان سه رچاره ص ۳۵۸ .
- ۴- د . محمد عاید الجابری - العصبیة والدولة - دار الشؤون الثقافية العامة - بغداد - ص ۲۴۶ .
- ۵- عه تا قه ره داغی - رۆلی فاكته ری جوگرافی له شیواندنی میژووی کورددا - ریبازی نوی ژماره (۸) ی ۱۹۹۵ .
- ۶- وه رزه به ریدنه و دابرا - عه تا قه ره داغی - کۆفاری وان - سوید ژماره (۴) ۱۹۹۲ .
- ۷- مسعود البارزانی - البارزانی والحركة التحریرية الكردية - (۱۹۳۰-۱۹۳۲) کوردستان ۱۹۸۶ .
- ۸- محمود الدرة - القضية الكردية والقومية العربية في العراق - دار الطلیعة - بیروت - الطبعة الاولى ۱۹۶۲ - ص ۱۲۳ .
- ۹- العقید الرکن المتقاعد حسن مصطفی - حركات برزان - ص ۱۱ .
- ۱۰- مسعود البارزانی - نفس المصدر - ص ۱۶ .
- ۱۱- مسعود البارزانی - نفس المصدر - ص ۱۷ .

۱۲- محمود الدرة - القضية الكردية والقومية العربية في العراق ، ص ۱۲۴ .

۱۳- محمود الدرة - نفس المصدر ، ص ۱۲۴ .

۱۴- بل نه و مه به سته بوهانه وه لامینکی مه لا جه میل به ندی رۆژبه یانی بۆ عه ئی ناهیر به رزنجی سانی ۱۹۸۹ که تاكو ئیستا دهستنوسه و کاتی خۆی ویستی له پاشکۆی عێراق بلامی بکاته وه ، به لام به شیک له شیخانی به رزنجی به تایبه تی له واته یان موسته شاربیون و مه ندی له واته شیان دهستیان له که ل رۆژم تیکه لوبو له په هدا کۆبوونه وه په کیان کرد ، مه ندیکیان سووریون له سه ر نه وه ی که تۆله له مه لا جه میل بکه نه وه ، به لام مه ندیکیان نه و بۆچوونه یان ره تکرده وه و بپاریان دا ریکا نه دن له بلام کراره کانی عێراقدا هه یج شیک ده رباره ی عه شیره تی به رزنجی بۆ مه لا جه میل بلامیکه نه وه ، به و شیوه یه نه و نووسینه بلامه کرایه وه من به دهستنوس بینوو مه .

۱۵- هیفل - العالم الشرقي - ترجمة امام عبدالفتاح ، ص ۲۱ .

۱۶- مطاع صمدی - استراتجیة التسمیة ، ص ۱۲۳ .

۱۷- نفس المصدر ص ۱۵۶ .

۱۸- له سه ر زمانی لیبسراوی نه و کاته ی راگه یاندنی لقی چواری پارتی دیموکرات له سلیمانی (ناریان فه ره ج) .

۱۹- مه لا عه بدولکه ریعی موده ریس - یادی مه ردان - مه ولانا خالیدی نه قشبه ندی به هدا - ۱۹۷۹ ل - ۷ .

۲۰- عه تا فه ره داغی - ریبازی نه قشبه ندی و شیانی په کگرتنی گوتهاری نایینی و هه ستنی نه ته وه یی کوردی له سه رده می بابندا - دهستونس .

۲۱- مسعود البارزانی - البارزانی والحركة التحریرة الكردية الجزء الاول - کردستان - ص ۱۶ .

۲۲- مسعود البارزانی - نفس المصدر - ص ۱۶ .

۲۳- مه لا عه بدولکه ریعی موده ریس ، مه ولانا خالیدی نه قشبه ندی - ل .

۲۴- مسعود البارزانی - نفس المصدر - ص ۱۶ .

۲۵- مه لا عه بدولکه ریعی موده ریس - مه ولانا خالید - ل .

۲۶- العمید الرکن المتقاعد حسن مصطفی - هرکات برزان ، ص ۱۱ .

۲۷- عباس العزازی - قبائل العراق - الجزء الثاني ، ص ۲۳۴ .

۲۸- عه تا فایه ق فه ره داغی - خیتابه کانی نه ده بی کوردی - گۆفاری خه رمانه ، ژماره (۴) سانی ۱۹۹۲ - سوید .

۲۹- نه که رچی ماموستا مه لا که ریعی موده ریس له - بته ماله ی زانیاریاندا - ده لیت شیخ عومه ری فه ره داغی (ابن القه ره داغی) سوئی ریبازی نه قشبه ندی بووه دیسان ده لیت شیخ قه سیمی مه رنۆخی که زانایه کی که وره ی سنه بووه و مه ولانا خالید له سه ر ده ستنی نه ودا نیجازه ی مه لایه تی وه رگرتووه ، به لام دواتر شیخ قه سیم له سه رده ستنی مه ولانای قوتابی خۆیدا ریبازی ته سه وئی نه قشبه ندی وه رگرتووه ، له راستیدا من زۆر به دوا ی نه وه دام که راوم که ده لاله تیکی (ته روقه ت) لای شیخانی مه رنۆخی که باپییره ی خۆمن بدۆزه وه ، به لام نه نجام به وه ده که ین که شیخانی مه رنۆخی په یره وی هیج ریبازیکی سوئیستی یان نه کردووه ، ماموستا مه لا که ریم له م دوو بۆچوونه دا تووش هه له بوو .

۳۰- کوردستانی نوئ - ژماره (۲۹۷) ی ۱۹۹۳/۱/۲۲ ل ۳ .

۳۱- کوردستانی نوئ - ژماره (۲۹۸) ی ۱۹۹۳/۱/۲۴ ل ۱ .

۳۲- رۆژنامه ی نیشتمان - عه تا فه ره داغی ، دروست نه بوونی له لته رناتیف - ژماره ۸ ی نیسانی ۱۹۹۳ .

۳۳- دیوانی گلران - ل ۱۱۹ .

۳۴- ده رباره ی ته کن و خانه قا - مه سعود بارزانی و مام خان شیروانیس هه ردوکیان که وتوونه ته هه له وه و جیاوازی نه ره یان نه کردووه که (ته کن) مه لبه ندی ریبازی قادری یه و (خانه قا) ش مه لبه ندی ریبازی نه قشبه ندی یه .

۳۵- له و کتیبانه ی که نه م دواپییه له سه ر ره چه له کی بارزانی یان ده رچو کتیبه که ی مام خان شیروانی یه ، له راستیدا نه و کتیبه له رووی زانستی یه وه لاوازه و مه به ستیکی دیار له پشتی یه وه یه و به ته واوه تیش پشتی به بۆچوونه کانی (فاضل البراک) به ستووه ، بن نه وه ی له تاکه شوینیکدا ناماژه ی بۆ بکات ، له هه مان کاتدا زۆریه ی به لگه کانی گیرانه وه یه که نه ویش له لیکۆلینه وه ی زانستی دا ناکریت پشتی پښ به ستریت .